

Молода Україна

Журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ 41 ЧЕРВЕНЬ-ЛИПЕНЬ - 1991 - JUNE-JULY

Ч. 403

ISSN 0026-9042

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario

Ihor J. Lysyk,
885 Beaufort Ct.
Oshawa, Ont. L1G 7J7

T. Boyko,
2582 Cornwall Dr.
Penticton, B.C. Y2A 6X3

В США:

Головний представник

Iw. Ivahnenko,
72 Feather Bed Ln.
Hopewell, N.J. 08525

Pawlo Prokopenko,
75 Kennedy Circle
Rochester, N.Y. 14609

W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S.W.
Cleveland, Ohio 44144

В Англії:

A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, - England

В Австралії:

T. Myronenko,
P.O. Box 302
Parramatta, N.S.W.
Australia 2150

МОЛОДА УКРАЇНА

MOLODA UKRAINA

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

A Ukrainian Monthly Magazine
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Canadian Youth
Association - ODUM

Голова ЦК: **М. МОРОЗ**
Редагує Колегія:

Л. Ліщина - редактор,
С. Голубенко, Ю. Криволап,
В. Родак, А. Лисий,
О. Пошиваник, Л. Павлюк,
О. Харченко, В. Корець.

In USA - Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: M. Moroz

Адміністратор Зіна Корець
Тел. (416) 763-3422

3253 Lakeshore Blvd. W.
Toronto, Ont. M8V 1M3

Це число редагував О. Харченко.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата

У США, у Канаді і в Україні . . . . . 20.00 доларів

Ціна одного примірника: 2.00 дол.

В Австралії . . . . . 13.50 дол. (австрал.)

Ціна одного примірника: 1.60 дол.

В Англії і Німеччині . . . . . 14.50 дол. (америк.)

Ціна одного примірника: 1.65 дол.

В усіх інших країнах Європи . . . . . 13.50 дол. (америк.)

Ціна одного примірника: 1.35 дол.

В усіх країнах Південної Америки . . . . . 12.00 дол. (америк.)

Ціна одного примірника: 1.00 дол. (америк.)

Зазначене число після прізвища передплатника означає останнє число журналу, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо прислати поштові значки або інтернаціональні купони (International coupon) на суму 65 канадських центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає за собою право скорочувати статті і правити мову, рукописів не повертає. Статті підписані прізвищем або ініціалами автора не завжди відповідають поглядам редакції.

За зміст і мову оголошень редакція не відповідає.

Листування з редакцією та адміністрацією просимо слати на адресу:

MOLODA UKRAINA

Box 40, Postal Station "M", Toronto, Ontario, Canada, M6S 4T2

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Поезії -- І. Драч, Віктор Кочевський, С. Кузьменко. Проза: Катерина Мотрич -- Молитва до Мови; Микола Вірний -- Велика Радість; В. Євтушенко -- Маніфестація у П'яту Річницю Чорнобильської Катастрофи; І. Юхновський -- Всі надії покладаю на суверенітет (інтерв'ю); Мирослав Дяковський -- Доповідь виголошена на Вечорі Пам'яті Івана Боднарчука; Іван Боднарчук -- Відвідини дочки; Докія Гуменна -- Спогади; Олеся і Олег Гайовишин -- В першу річницю смерті св.п. Олі Колянківської; Юрій Сердюк -- До Вас у вікна "Соняшник". В. Шкварчук -- Без роду, без племені.

Обкладинка -- "На твердій землі". В. Литвин.

Іван ДРАЧ

**ВАРІАЦІЯ НА
БАНАЛЬНИЙ КИЇВСЬКИЙ СЮЖЕТ,
АБО Ж
БАБА В ЦЕЛОФАНІ -- НАША МАТИ**

*...Корова -- в багатьох старовинних і архаїчних релігіях
символ плодючості, достатку і благоденства...*

Міфи народів світу

*Баба Христина, звісно, не має рації,
Рветься у зону, що ти їй не кажи!*

С. Йовенко. Вибух

*...Мавра поривається напиться води з річки,
але Марія тримає її за роги...*

В. Яворівський.

Марія з полином у кінці століття

1

З вертольота її запримітили,
Не одразу означив словами,
Де тополі іржаві, як мітли,
Скрушно небо метуть головами

І де сосни, дощами спалені --
Лізуть в очі лихою іржею --
У якійсь несусвітній окаліні
Денно й нічно блукають душею.

Коло хати її запримітили,
Догадалися, коли вже сідали,
Перестали тополі -- як мітли...
Лиш листками іржаво ридали...

2

-- Так виселили все село...
    -- Бо ж тут насипало такого було.
-- А це що таке, я тебе питаю?
    -- Видно, з космосу щось занесло.
-- Целофан -- як скафандр, метляється скраю... --
    -- Недобре в кабіні, сердито гуло.
-- Два пришельці із космосу або, може, із НАТО?
-- Курс на тополю іржаву. Тримайся, стара хато!...

3

Вийшли й регочуть. Регочуть до чаду.
Гвинтом вертоліт ріже досаду.
Один космонавт -- це стара у целофані,
А другий -- корова на задньому плані.
Обкуталась баба, обтушувалась,
Скрізь, де амбразури, позапиналась,
Лиш гола і біла її палюга
Летить полином -- баба ледве встига
Чорнобилем бігти за тою здоровою,
А що вже корова -- та теж в целофані,
Як диво космічне суне в тумані,
Лиш роги пробились з накидки таки,
І очі в накидці -- якраз там, де очі,

І отвір, щоб пастих старій поторочі.
А взута корова в старі кирзаки...
Ти смійсь чи ридай, а послухай-таки...

4

-- Чого це Ви, бабо, корову узули?
-- А що радіація, Ви, мабуть, не чули?! --
В синових чоботах взута корова --
Нехай же пасеться і буде здорова,
І бабі ще дасть до відра молока,
Така замашна і молочна така.
-- Чого це Ви, бабо, уся в целофані?
-- Хіба ж я газет не читаю, чи як?
Корову видою на світанні,
Взую, одягну й веду за рівчак...
-- Чого це Ви, бабо, з людьми не поїхали?
Коли виселяли із зони село?
-- А я серед тої проклятої віхоли
Взяла й зосталася -- синам на зло!

ЕПІЛОГ

*...Та стали хуртовини наступати,
Та стали вдовиченків побивати:
Що перва хуртовина
Дома попала,
А друга хуртовина
Скотину поморила,
А третя хуртовина
У полі й у домі
Та хліб побила,
А нічого в полі й у домі
Не й останвила...*

**Українська народна дума
"Бідна вдова і три сини"**

Вона дивиться, дивиться в душу.
Вона палить очима до дна.
А я все це дотерпіти мушу,
Бо в душі не душа, а вина.

Ну чого ти, чого ти, чого ти,
Одкараскайся геть, відійди!
Вона ж стала затято навпроти
І пильнує очима біди.

Вона йде вже, прямує до тебе,
Одчинила вже двері -- й тобі
Нахиляє це атомне небо
У своїй потойбічній журбі.

Крапля совісті є ще на денці?
Вона вірить і в краплю твою:
У твоєму житті-одноденці
Я нікчемність свою впізнаю.

Над тобою схилилась, політик,
Чи впізнав ти цю матір-вдову?
Із мільярдом поганьблених діток
Вона долю несе світову.

Чи впізнав ти її, енергетик,
Атоммашна Величносте, ти,
Що з твоїх скороспілих абеток
Людську мову ніяк не знайти.

Лисомудрі пихаті лахудри --
Ваших внуків вона затуля:
Боса йде на вогонь кривомудрий,
Бо Вода вона є і Земля.

Її погляд ти чуєш, учений,
Тож тікай, лиш подумай куди?!
Її погляд на тебе вогненим --
Його лазером ти відведи!

А мені, а мені, славослову,
Вас-бо славив, дурний вертопрах,
Відібрало розбещену мову,
І німотствую геть у віках.

Хто ж там, сиву, посміє займати?
Сіль пізнання -- це плід каяття...
Несе сива чорнобильська мати
Цю планету... Це хворе дитя!...

ШЕВЧЕНКОВА КАТЕРИНА

Скорботні словеса навіщо,
А заспокійливі -- в сто крат,
Коли така над нею хвища
Вже свище сотні літ підряд.

Тож полум'яне серце мати,
Одігривати, берегти
Од лиха-зради, од гармати,
Од хрипоти і хромоти.

Од трути-чари в час почвари,
Де розпач бродить босоніж,
Де ніж готують яничари,
Де чари попелять той ніж.

На ніжки зіпнеться дитина,
А ти на неї спогляни,
Чи ця посмішка пелюстинна
Не звище вічної вини?!

Тож іншу музу не накличеш,
Бо по віках, як по горбах,
Йде українська Беатріче
З морозом долі на губах.

Віктор КОЧЕВСЬКИЙ

ХЛІБ УКРАЇНИ

Ні, легким не бував
Зроду хліб України --
Від малого зерна
До черствої скорини.

Від пучка колосків
У дитячій торбині
До голодних смертей
В чорні роки совині.

Де пашниця лилась
Золотою землею,
Лиш дніпровська вода
Зеленіє над нею.

Де отару пшениць
Вітер вдаль перегонив,
Степ донецький жеруть
Таргани териконів.

Спека сушить посів,
Душать в зиму морози, --
На очах сівачів
Розтривожені сльози.

Спіле збіжжя комбайн
Ламле з гулом, як стіну...
Не буває легким
Чесний хліб України.

На шляху -- колосок
І розтоптана волоть.
На подвір'ї хлопчак
Паляницю футболить.

І окрайці лежать
У пилюці, як міні...
Не буває легким
Хліб святий України.

(Л.У.)

Світлана КУЗЬМЕНКО

КЛЕНОВЕ ЛИСТЯ*

*на століття перших
українських поселенців у Канаді*

Від розпачу, від горя й безнадії
За океан із рідної землі
В Країну кленів по далекі мрії
Несли людей відважних кораблі.

На цілині, у лісовім безлюдді,
З малим у світ віконечком ясним,
Своїм нащадкам працюювиту люди
Звели високий і просторий дім.

А в ньому вже вікно, а не віконце.
Весь світ у ньому видно як біжить.
Кленове листя міпиться у сонці,
Кленове листя золотом горить.

Хвала Вам, українські піонери,
В широкий світ з Канади хай летить.
Хвала Вам, переможці диких прерій!
Кленове листя золотом горить. 2х

*Музику до цього вірша, для одного голосу та для мішаного хору, написала композиторка з України Уляна Білан.

Катерина МОТРИЧ

МОЛИТВА ДО МОВИ

Цей твір кілька разів звучав по Українському радіо і щоразу викликав потік листів до редакції "ЛУ". Своє прохання надрукувати "Молитву до мови" наші читачі мотивують по-різному: для одних це ще одна "можливість нагадати своїм рідним на Україні і за межами її про належність до Української родини", для інших "навчити цієї молитви дітей", "перечитати кожне речення і спокійно обдумати його", "поринути у світ Слова, аби очистити свою душу...", бо "цю молитву повинен знати кожний, хто не байдужий до нашого національного буття, до його відродження, до зведення храму духовності", "нею повинен починатися кожен день кожного українця..."

Ми навмисне не називаємо авторів листів (а їх надійшло понад 150), звідки взяті ці слова -- молитва, проказана вголос чи подумки кожним з нас, насамперед, цілком особистісне...

Хай же надрукована "Молитва до мови" письменниці Катерини Мотрич допоможе нам повернутися серцем до витоків, коли "Слово було Бог".

Мово! Пресвята Богородице мого народу! З чорнозему, з любистку, м'яти, рясту, евшан-зілля, з роси, з дніпровської води, від зорі і місяця народжена.

Мово! Мудра Берегине, що не давала погаснути земному вогнищу роду нашого і тримала народ на небесному олімпі волелюбності, слави і гордого духу.

Мово! Велична молитво наша у своїй нероздільній трійці, що еси ти і Бог Любов і Бог Віра, і Бог Надія! Мово, що стояла на чатах коло вівтаря нашого національного Храму й не впускала туди злого духа виродження, злого духа скверноти, ганьби. Тож висвячувала душі козацького народу спасенними молитвами і небесним вогнем очищення, святими водами Божого річища, щоб не змалів і не перевівся нарід той. І множила край веселий, святоруський, люд хрещений талантами, невмурищим вогнем пісень і наповнювала душі Божим сяйвом золотисто-небесним, бо то кольори духовності й Божого знамення.

Мово наша! Звонкова кринице на середохресній дорозі нашої долі! Твої джерела б'ють десь від магми, тому й вогненна така. А вночі купаються в тобі ясні зорі, тому й ласкава така духом, давала вік і навіть безсмертя тим, що пили Тебе, цілющу джерелицю і невмурищими ставали ті, що молилися на дароване Тобою Слово і Слово було у Бога і Слово було Бог".

Мово наша! Пресвята незаймана Діво! Яничарами в степах впіймана, на курному шляху згвалтована, в дикий кривавий ясир ординцем погнана, на продажній толоці розтоптана, в рабство за безцінь на торжищі продана.

Мово наша! Передчасно постаріла, посивіла, змарніла, на хресті мук розіп'ята, на палю посаджена, за ребро на гак повішена дітьми-покручами. Стражденнице, великомученице Матір Божа наша, в сибіри й на колими погнана, в соловецьких ямах згноена, за

моря й океани розвіяна, голодомором викошена, лютим чобстом розтоптана, стонадцять раз розстріляна, чорнобильською смертю засіяна.

Мово наша! Убога прочанко з простягнутою рукою! Осквернена й знеславлена своїми дітьми. Твоїм сім'ям немудрим, що вродило не з тих полів, де квітують гречки, мов би зійшли на землю ангели, де половіють жита, як Божий лик, сяє небо, як Божий престол, а із зловісного валуєвського тирловища, де густо родить чортополох звиродніння, осот безпам'ятства, блекота запроданства, кукіль здрібнілого мислення, будяки бездуховності, чорнобиль рабської покори, прибиті сірою курявою повільної смерті, вичахання. На межі того здичавілого поля вже стоїть вічний плуг і вічний плугатар Час чекає Божого знаку: зачати переорювати той бур'ян, чи, може, станеться диво...

Прости їх, Рідна! Прости гріхи їхні вільні і невольні, прости той чорнобильський плід і те дике зілля, що густо вродило на нашому трагічному лану. І прости цю велестражденну землю, на якій диявол справив моторошне весілля, де здичавілі й сп'янілі від крові ангели його все котять і котять мутні тумани на Великі Луги, поки його лукаві слуги косять наші молоді трави...

Караючий Третій Ангел, що протрубив у ніч із 25-того на 26-те квітня за дев'ять днів до 1953-го воскресіння Спасителя, що висвятив цю землю і люд цей її многогрішний -- покара і за Тебе, Матір нашу скорботну.

Прости їх, змалілих, здрібнілих, перероджених, звироднілих нащадків козацького роду, які повірили лукавим корчмарям і ненажерливим косарям, що Ти не древня, що Ти не мудра, не велична, не велика, не прекрасна, не свята, не вічна еси. Перероджений плід із древа нашого роду впаде в чорнобильську землю значно раніше, ніж ти...

Стаю перед тобою на коліна і за всіх благаю: прости нас грішних й не ховайся за чорнобильську межу, а повернися до нашої хати, звідки Тебе вигнано, вернися до нашого краю...

Я Тебе викликаю із нетрів, із боліт, із забуття. Я ж висвячую Тебе святою водою і священним вогнем. Самоспалюючою Любов'ю своєю відгоню від Тебе злих духів, молюся за Тебе і на Тебе, скроплюю живою водою воскресіння виціловую лик Твій скорботний, Матір-Божа, Мово мого народу!

Прости! Воскресни! Повернися! Возродися! Забувай вічним і віщим Словом від лісів -- до моря, від гір -- до степів. Освіти від мороку і освяти святоруську землю, Русь-Україну, возвелич, порятуй народ її на віки!

(Л.У.)

Микола ВІРНИЙ

ВЕЛИКА РАДІСТЬ

З кінцем жовтня у Києві й по Україні була ВЕЛИКА РАДІСТЬ.

Раділи юні й батьки. Раділи робітники й інтелігенти. Раділи жінки прибиральниці й Народні артистки. Раділи колгоспники і Народні депутати. Раділи академіки й студенти. Раділи вірні Української Автокефальної Церкви та люди інших віровизнань.

Та й як, та й чому їм не радіти? Адже, мовою поета кажучи: "Над Києвом Золотий гомін...!"

Так, у Києві і по всій Україні великою хвилею прокотилася ВЕЛИКА РАДІСТЬ. Люди не ховали сліз. Отака та радість...

Київ і Україна вітали свого Першого Патріарха!

До України, після майже півстолітньої відсутності повернувся вірний її син, Мстислав, Митрополит Української Автокефальної Православної Церкви в Сполучених Штатах і Діаспорі, якого обрали діти української Святої землі, з-поміж народу і для народу, Першим Патріархом Київським і Всієї України.

Маси народу зустрічали Його. А скільки хоругв, скільки синьо-жовтих прапорів! А як гучно неслася у небесну блакить "СЛАВА...!"...

Маси людей Святої землі української, їх сльози, могутнє "СЛАВА" і всенародний спів: "Ще не вмерла Україна...".

Отакое діждався український народ, віками гноблений, вічно на чуже зазіхаючими сусідами і своїми перевертнями. Жив народ невільником та ніколи не переставав мріяти про волю. Жив рабом, а в душах і серцях його людей наспинно збирав силу дух нездоланности, щоб одного дня на весь світ кинути: Годі!

Витримав наругу над собою і раптом устами своїх обранців проголосив:

"Верховна Рада Української РСР,
ВИРАЖАЮЧИ волю народу України,
ПРАГНУЧИ створити демократичне суспільство,
ВИХОДЯЧИ з потреб всевічного забезпечення прав і свобод людини,
ШАНУЮЧИ національні права всіх народів,
ДБАЮЧИ про національний і духовний розвиток народу України,
ВИЗНАЮЧИ необхідність побудови правової держави,
Маючи на меті утвердити суверенітет і самоврядування народу України,
ПРОГОЛОШУЄ
ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ УКРАЇНИ, як
верховенство,
самостійність, повноту і неподільність влади республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зв'язках...".
Більше того, український народ вирішив також, що
ПРИЙШОВ НАЙВИЩИЙ ЧАС МАТИ СВОГО
ПАТРІАРХА.

Подумав про це наш народ і здійснив своє бажання. Представники громад Української Автокефальної Православної Церкви та єпископи її обрали

Патріарха. І тому така радість. В життя впроваджується ще одне важливе історичне рішення.

Нарешті дочекалися, коли Патріарх наблизився до Первособору України, Святої Софії. Зупинився біля Собору Патріарх, став на коліна і тричі поцілював рідну українську землю.

І ніхто не стримував сліз ВЕЛИКОЇ РАДОСТИ...

В Соборі Святої Софії відслужили молебень подяки Господеві нашому, Ісусові Христові, за те що зглянувся і вислухав наші молитви.

Нехай же буде на віки вічні славне ім'я Господнє!
Амінь.

Жовтень, 1990 року.

N. - J. SPIVAK LTD.

1158 Wonderland Road
LONDON, ONTARIO
N6L 1A6
(PRE-MIX CONCRETE)

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ WEST ARKA BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІ
і син АНДРІЙ — власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки машини до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими vzорами в гуртовій і подрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилка пачок до всіх країн.

«АРКА ЗАХІД»

2282 Bloor St. W. Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751

В. ЄВТУШЕНКО

МАНІФЕСТАЦІЯ У П'ЯТУ РІЧНИЦЮ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Зліва направо: Оксана Бризгун-Соколик -- Голова Мистецької Ради КУК Торонто і заступник Голови СФУЖО; доктор Микола Кушпета -- Голова Організаційного Комітету Маніфестації; Левко Лук'яненко -- депутат Верховної Ради України і Голова Української Республіканської Партії та його дружина Надя; Марія Шкамбара -- Голова Жіночого КУК Онтаріо; інженер Ярослав Соколик -- Голова КУК Торонто.
Фото Іван Корець.

Неділя, 5 травня 1991 року, Мейпл Ліф Гарденс в Торонті. Люди прийшли, помолилися, послушали, поплакали, та й пішли додому. А там, далеко, за океаном, на Україні, того дня ще дванадцять душ заснуло вічним сном... (як заявив Президент СКВУ Юрій Шинко). Четверо з них -- невинні діти. Та чи й справді то діти? Виростають вони у горі, у постійному смутку за втраченим дитинством. Вони не всміхаються, не пустують, не роблять збитків, як звичайні діти, наприклад тут у Канаді. Ні, то інакші діти. Вони на собі перенесли, й далі терплять український екоцид, що його світ назвав найбільшою дотепер атомною катастрофою на нашій планеті. Ті українські діти постійно хворіють. І немає вони будь-якої приємності, соняшних днів, прогулок на природі, чи просто дитячих розваг із товариством, як це, звичайно, буває на одумівських, пластових чи сумівських відпочинково-виховних таборах. Чорнобильська катастрофа украла в тих дітей в Україні не тільки їх дитинство, а й саме життя.

В Торонті, 5 травня відзначили трагічну річницю атомного вибуху в Чорнобилі. Як хотілося б повідомити наших далеких читачів, що стадіон Мейпл Ліф

Гарденс -- на шістнадцять тисяч місць -- був переповнений. Але так не було... Хотілося б повідомити, що в маніфестації взяли участь густі колони молоді в одностроях, як то бувало раніше. Але й цього не було. Шкода, що особисто не були присутніми: прем'єр-міністр Канади, генерал-губернатор Канади (цей українського походження), та навіть онтарійський прем'єр -- всі мали десь важливіші справи, а на маніфестацію вони прислали свої вітання. Можливо я мала занадто великі сподівання, і тому спочатку була дещо розчарована. Проте назагал я була захоплена маніфестацією, з якої я повернулася оновленою і зворушеною. Перш за все, програма дня була дуже добре обдумана і опрацьована -- видно було, що багато старань і праці ввійшло у підготовку програми. Під час екуменічного молебня, з участю ієрархів і духовенства Української Православної, Української Католицької, Української Баптистської і Білоруської Церков -- серед публіки на стадіоні панувала тиша. Ті, кому приходилося бувати в Мейпл Ліф Гарденс на спортивних змаганнях, бачили так звану хвилю -- "wave", а під час молебня присутні -- яких десять тисяч осіб -- всі разом хрестилися водночас. У багатьох учас-

Капеля Бандуристів імені Тараса Шевченка. Фото Іван Корець.

ників на очах тремтіли сльози, коли владики і духовенство молилися за вічний спокій спочилих жертв Чорнобильської катастрофи. Замість "Вічної Пам'яті" хор співав "Христос Воскрес" (бо ж чотири тижні після Великодня). Ця Великодня молитва надала оптимістичний настрій на решту програми.

Приємно було бачити і дві торонтські духові оркестри: "Батурин", що при Спільці Української Молоді, та "Авангард" -- Оркестра Українських Молодіжних Ансамблів.

З гордістю прослухала слово Президента СКВУ магістра Юрія Шимка, який промовляв на тлі Капели Бандуристів імені Тараса Шевченка. Цікаві, оригінальні думки. Капела зробила потрясаюче враження, виконавши декілька точок програми, пригатовленої для концертного турне у червні по Україні. Щасливі ті, хто матимуть нагоду слухати концерти Капели в Україні.

Головну доповідь на маніфестації виголосив колишній довголітній в'язень советських конц-таборів і психушок, а тепер Депутат Верховної Ради і Голова Української Республіканської Партії Левко Лук'яненко, якого Юрій Шимко представив як майбутнього Президента Української Вільної Держави. Своім виглядом Левко Лук'яненко подібний до могутнього козака-гетьмана. Промовляв він як рідний батько до своєї пригнобленої родини. Учасникам дуже сподобалася його промова, яка піднесла на душі всіх слухачів, та за яку вони нагородили Левка Лук'яненка довготривалими гучними оплесками, стоячи. Все це вказує на те, що він справді був би добрим Президентом України. Президія СКВУ вручила

Левкові Лук'яненкові медаль Святого Володимира, якою нагороджуються особи українського і не українського походження за зроблений винятковий вклад у розвиток і поступ в житті української громади в даній країні, та які захищають інтереси українського народу.

Мені бракує слів розповісти про виступ Дитячого Хору "Писанка" з України. Юні хористи, в прекрасних строях, ангельські голоси, виконали три пісні, які викликали мішані почуття. З одного боку -- чарівний вигляд хористів і їхнє чудове виконання українських пісень наповнили наші серця радістю та надією на краще майбутнє, а з другого боку -- вони, юна "Писанка" -- нагадала нам причину нашої присутності на цьому концерті, що й навіяло почуття смутку, який, мов густий туман, покрити всі прекрасні почуття.

Стародавню козацьку думу, під назвою -- "Буря на Чорному морі" Капела Бандуристів імені Тараса Шевченка виконала вперше на цьому континенті. Маєстатичне виконання, яке віддзеркалювало всі почуття викликані попередньою програмою. Як море, дума бурхлива, і як море -- сердита, а часом, як море -- лагідна і спокійна. Пісня "Вставай Народу" поставила присутніх на іншу колію почувань. На закінчення маніфестації всі виконавці і учасники разом відспівали "Боже Великий Єдиний" і "Ще не вмерла Україна". Після першої частини маніфестації, яка відбулася в Мейпл Ліф Гарденс, де програмою керував Андрій Вітер, більшість учасників пішла походом вулицями Торонто, під звуки обох духових оркестр, до Онтарійського парламенту, де відбулася друга частина маніфестації під відкритим небом, та де

Доктор Зенон і його дружина Надя Матківські -- на 26-й Пленарній Сесії Президії і Секретаріату СКВУ нагороджені Медаллю Святого Володимира за добродійну діяльність "Дітям Чорнобиля". Фото Іван Корець.

програмою керувала Марія Шкамбара, Голова Жіночого Конгресу Українців Канади. Промовляли канадські політики трьох рівнів -- федеральні, провінційні і міські.

У днях від 3-го до 5-го травня в Торонті відбулася 26 Пленарна Сесія Президії і Секретаріату СКВУ. На Сесії схвалено резолюції, пов'язані із П'ятою Річницею Чорнобильської Катастрофи. Ті резолюції, що їх прочитав на закінчення маніфестації Президент СКВУ Юрій Шимко, та які Президія СКВУ вишле всім представникам в ООН -- присутні схвалили своїми довготривалими оплесками. Мені це дуже сподобалося тому, що резолюції закликають до конкретної діяльності: писати листи, посилати факси і особисто телефонувати до державних представників, і домагатися їхньої підтримки у справі допомоги жертвам Чорнобильської катастрофи. □

**ЧИТАЙТЕ
"МОЛОДУ УКРАЇНУ"
і ПОШИРЮЙТЕ
ЦЕЙ ЖУРНАЛ
МІЖ
СВОЇМИ РІДНИМИ
і ЗНАЙОМИМИ!**

Поміж хмародерами вулицями Торонто -- іде українська маніфестація від стадіону Мейпл Ліф Гарденс до Онтарійського Парляменту. Фото Іван Корець.

"ВСІ НАДІЇ ПОКЛАДАЮ НА СУВЕРЕНІТЕТ..."

Співрозмовник кореспондента журналу "Вісник АН УРСР" Н.Г. Солонської -- депутат Верховної Ради УРСР, голова її Комісії по науці та освіті, академік АН УРСР І.Р. Юхновський

-- Ігоре Рафаїловичу! Ви -- відомий у своїй галузі спеціаліст, коло інтересів якого, здавалося б, обмежене тільки фізикою, несподівано для багатьох науковців, а тим більше великої аудиторії виборців, розкрилися як уже сформований громадський діяч, свідомий політик. Коли і як це відбулося?

-- Приблизно 450 років мій народ перебував під колоніальним гнобленням, про це я чув не раз і від старих людей, і від своїх батьків. Понад 150 років народ схилив у покорі голову перед польською шляхтою. Я теж жив за часів цієї окупації. Відчув на собі кривду, моральне приниження тільки через те, що народивсь українцем. Я пережив роки першої Радянської влади, які запам'яталися на Західній Україні висиланням і фізичним знищенням десятків тисяч безневинних людей. Потім на наші голови впало лихо другої світової війни з її жахами. І я свідомо пішов на фронт захищати свою землю, свій народ як солдат Радянської Армії. Я не йшов захищати Сталіна, в моєму серці не було місця для безглузких гасел, я виходив з принципів, закладених вірою. На той час війна -- то було головне суспільне життя, і я брав у ньому цілком свідому участь. Війна -- одна з вершин громадської діяльності людини. Якщо ти пройшов через вибухи, втрачав товаришів, не зігнувся і повернувся з пекла живим, ти неодмінно маєш стати громадським діячем.

Людині важливо виробити своє громадське кредо. Але на громадську діяльність треба мати право. А таке право дають результати праці, за яку одержуєш гроші. Ви зможете визначити свою моральну позицію (громадянське для мене -- суть моральне), якщо ви твердо стоїте на ногах як спеціаліст, коли ви потрібні на роботі і приносите користь суспільству. Тобто грамотність, освіченість, висока професійна культура -- фактори, які дають людині відчуття власної гідності і незалежність думок.

Україна -- моя держава. Це я зрозумів ще на війні. Це -- моя земля, і я маю тут говорити на повний голос. Я усвідомлюю свої дії і хочу, щоб мої кроки були сприйняті більшістю людей.

На превеликий жаль, у моєму житті були роки вимушеного мовчання і навіть такий період, коли я мав викривлені погляди. Причина такого заціпеніння -- звичайний людський страх. Страх за своїх дітей, рідних, близьких, за свою роботу, від якої могли усунути, а без неї я не уявляю життя. Страх перед гусеницями тоталітарної машини, що може розчавити тебе в будь-який момент. І лише коли я збагнув сутність "соціалістичної" держави, в мене зникло почуття власної безпомічності.

Моя професія -- статистична фізика. Її предмет --

вивчення поведінки взаємодіючих систем. Сама наука дала мені можливість проводити аналогії між процесами термодинаміки і тими, що відбуваються в суспільстві. Через науку я прийшов до твердого переконання, що СРСР з існуючими структурами і організацією не може існувати і має розвалитися. В певні періоди життя мені здавалося, що я знаю, якою має бути державність і з чого треба почати, щоб утворити нову державу. А коли знаєш як, то вже совісно ухилитися від громадської діяльності, соромно перед людьми, особливо перед тими, кого я вчив життю, кому давав знання, проповідував свої моральні принципи. Зараз у моєму житті настав момент, коли я не можу поступитися своїми принципами і відступити від них. Розшифровуючи код існуючої суспільної системи, я використав закони фізики. Коли розв'язок "задачки" було винайдено, я зрозумів: треба боротися, щоб усе в суспільстві змінилося на краще.

Я дійшов висновку, що СРСР є країна замкнена. З точки зору другого закону термодинаміки, у будь-якій замкненій системі зростає ентропія, неупорядкованість. Жодна внутрішня сила не спроможна зупинити цей процес. Можна вдаватися до різних дій, затрачувати на них чимало зусиль і все буде марним -- систему потрібно розкрити. Зауважу, цілком замкнених систем не буває. Сама ж по собі замкнена система надзвичайно чутливо реагує на зовнішні абудження. Навіть найнезначніші з них дуже сильно впливають на таку систему і виводять її з рівноваги. Зусилля (або збудження) витрачаються, по-перше, на те, щоб ізолювати систему, по-друге, щоб не допустити зовнішніх впливів і, чи не найголовніше, боротися проти тих впливів. У результаті цього в замкненій системі величезна кількість енергії витрачається марно. Енергії на вдосконалення системи за таких умов, безперечно, не вистачає.

З усіх існуючих систем найвищу продуктивність праці забезпечує відкрита система, в якій особистості вільні, а сама система перебуває в рівновазі. Тобто найбільш ефективна -- система вільних людей. Це, однак, не означає, що ви можете робити, що вам заманеться. Ви вільні... Але ваша свобода має узгоджуватися з усвідомленням необхідності свободи для інших. Існує загальний принцип розвитку людства. Він пов'язаний з тими об'єктивними умовами, в яких ми перебуваємо. До Землі безупинно надходить потік сонячної енергії. І сама Земля теж весь час випромінює енергію. Ці енергії рівні за величинами. Тільки якості їх різні. Енергія, що йде від Сонця, більш упорядкована. Ентропія її нижча. За рахунок різниці цих упорядкованостей (різниці ентропій) і відбуваються всі процеси на Землі, які, по суті, є процесами впорядкування. Отже, загальним принципом буття на Землі є вдосконалення. Воно зовсім не означає просто максимального задоволення матеріальних потреб і побуту, повного забезпечення продуктами харчування, що пропагували нам наші

керівники. Вдосконалення має здійснюватися паралельно природним процесам і не порушувати космічної гармонії. Людина повинна відігравати позитивну роль у процесі розвитку природи. Якщо ж ця роль негативна, то це загрожує не тільки існуванню природи, а й самій людині. З точки зору фізики ми створили абсолютно безглузде суспільство. Усвідомлення цього і спонукало мене серйозно зайнятися політикою.

-- Займаючись політикою, мабуть, неминуче доводиться шукати для себе відповіді на питання: що являє собою влада? Як Ви відповісте на нього?

-- Згідно з вищесказаним, позитивна влада означає засіб досягнення рівноваги в суспільстві, в окремі ж періоди -- це засіб проведення певної програми.

На практиці влада має дві сторони. Перша -- це командування, видавання наказів, друга -- управління. Одна іпостась служить іншій. Все залежить від того, за що платять зарплату: за першу чи за другу. Друга іпостась важливіша. Мудрі ті, хто знає, як управляти і нерозумні ті, для кого головне -- дорватися до влади, до жаданої зверхності, до пуття не знаючи, що з тією владою і робити, окрім як видавати команди.

Сп'яніння від влади ми спостерігаємо вже понад сімдесят років. Багатопартійність -- єдиний засіб для "протверження". Справді нормальна багатопартійна система і парламент у республіці -- це дуже добре. Щодо реалізації цього у депутатів є багато цікавих пропозицій.

-- А чи не станеться так, як писав поет Іван Світличний: "пищать піддослідні кролі в передчутті святого раю. А дослідам немає краю. Під страхом щастя світ заляк". Чи не виявиться, що події, які відбуваються сьогодні у Верховній Раді, знову тільки експеримент?

-- Знайти взаєморозуміння з цією Верховною Радою дуже важко. Народна Рада, ті, хто прагне змін на краще, не мають у Верховній Раді більшості. Саму ж більшість можна умовно поділити на дві частини. Одна, менша, взагалі нічого нового не хоче, а тільки бажає повернення на старе. Інша -- не виказує визначеної точки зору, не викладає своєї справжньої позиції, гальмує проходження законопроектів і, на жаль, при голосуванні підкоряється командній партапаратній системі.

Іноді опускаються руки: не розумію, чого ці люди хочуть, що у них на серці. Коли окремо з кожним поговориш -- виявляється, що більшість з другої частини -- порядні люди, тільки бояться різкого відходу від усталених принципів.

По-старому жити не можна, а напівзаходи призведуть тільки до того, що ми скотимося назад у болото. Треба кардинально міняти систему, в якій ми живемо.

Мене дивує позиція тих, хто з надією дивиться у вчорашній день, але мені зрозуміла та нещасна людина, котрій вже й рідна мова не потрібна, а тільки "ковбаса", що стала притчею во язицех. Проблема "ковбаси" перетворюється на визначальну, коли народ

стає дуже бідним. Неблагородно дорікати голодному. Нічого дивного, що на перший план виступає проблема забезпечення шматком хліба сім'ї, яка стоїть на порозі голоду. Проблема ж особистої свободи здається вигадкою чи не з казки. До речі, злидні, на які приречла народ тоталітарна система, вбивають у людині почуття гідності. Зумисне доведення людини до становища крайньої бідності -- один із засобів приглушити політичну свідомість і виховати раба. Широкі народні маси сприймають політичні і суспільні події головним чином через економіку...

Я ще виділяю і соціальні злидні. Я розумію це як процес, коли нівечиться природа і людська свідомість разом з нею. Людина тісно пов'язана з природою. Тому і національне відродження невіддільне від проблеми захисту природи. Ставлення до природи -- це категорія духовності, вищого прояву людської свідомості. В регіонах, областях, де природа понівечена, варварськи експлуатується, а то й зовсім знищена, люди, що зреклися її, байдужі й до національних проблем.

Якщо ми не змінимо нашої системи, становище погіршиться: загін бідних зростатиме, посилюватимуться соціальні злидні і дедалі втрачатиметься національна гідність. Тобто ми будемо ще більше деградувати. І експеримент, як ви кажете, триватиме.

-- Куди сягає коріння цієї бід?

-- Наша основна біда -- повна відсутність інформації. Гори статистичних даних являють собою суцільну брехню. Численні статистики, економісти, бухгалтери, що "творили" нескінченні стовпчики цифр, не винуваті в скоєному ними. Вони не володіють апаратом справжнього ціноутворення. Номінальні ціни на товари і послуги, що діють у країні, не відбивають вартості, вони просто взяті "зі стелі", вони не відбивають навіть собівартості продукції, розрахованої на основі тих же цін і тарифів. Вони несумірні з цінами зовнішнього світу. І тому жоден з нас -- від рядового працівника до міністра -- не знає, що ми собою являємо. Незацікавленість і боязнь через відсутність інформації щось зробити не так струмують будь-які перетворення. Зараз ми знаємо, що номінальні ціни на переважну більшість наших товарів були нижчі за ціни на аналогічні товари за кордоном (з розрахунку один наш внутрішній карбованець за один долар). У зв'язку з цим предствникам адміністративно-командної системи було вигідно продавати за кордоном те, що вироблялося в країні, за зниженими цінами. Частина від проданого осідала в кишенях ділків від адміністрації, з частини видавалася нам всім зарплата, з решта зникла безслідно у каналах мафіозної системи. Схема ця надзвичайно примітивна, але діяла вона бездоганно.

Тепер країну намагаються "відкрити". Немунуча при цьому і поява спекулянтів. Безперечно, це шкодить справі. Але ж саме наша система і породила цих ділків від ганчір'я. Спекуляція усередині країни має суворо каратись.

Єдиний шлях до оздоровлення суспільства --

децентралізація всіх сфер життя, утворення суверенних республік з власними грошима, з власною ринковою економікою, з власними високими внутрішніми цінами і високою заробітною платою.

Кожне підприємство має не тільки конкретно все підрахувати, а й установити ділові, торгові зв'язки (закріплені підписаними договорами) з партнерами - підприємствами УРСР та інших радянських республік. А уряди республік мають їх зафіксувати. Щоб це стало можливим, ми сьогодні вступаємо у двосторонні переговори з республіками. Сукупність цих та інших договорів і буде складовою частиною того, що називатиметься Радянським Союзом. У звичайних зносинах ніхто і ніколи не повинен надавати "безвідплатної" допомоги. Не може бути "всенародною" власністю земля, у неї має бути конкретний господар. За землю, за воду, за чисте повітря треба платити. Тільки тоді для нас благословиться зоря, буде покладено край злидням, нужді.

На даний момент невідкладний захід -- введення жорсткого контролю за рухом будь-якої продукції, вироблюваної на території республіки. Якщо вона знову піде за кордон за безцінь -- це знову пограбування. Ми не повинні цього допустити.

-- Окресліть, будь ласка, Вашу модель демократії.

-- Децентралізація не означає заміну оруддя московської командноадміністративної системи на київську. Суверенітет України -- це справжній суверенітет складових суспільних ланок: виробничих угруповань, районів, областей. Це багатопартійність, повновладдя Рад.

Українська РСР -- результат національного самовизначення української нації -- є державою, яка гарантує рівні права громадянам, котрі проживають на її території.

-- Як в умовах нової держави буде, на Вашу думку, розв'язуватися проблема розвитку національних культур?

-- Існує корінна національність республіки і існує її народ. Народ складають громадяни різних націй. Носієм влади є народ, а не нація. При такому розумінні відносин у суспільстві не можуть стимулюватися такі потворні явища, як націоналізм чи шовінізм (читай -- нацизм. Ред.).

Українська національна культура є державною, як, скажімо, в Грузії -- грузинська, в Молдаві -- молдавська. (За цим принципом визначається і приналежність природних багатств тій чи іншій республіці.) Але росіяни на Україні повинні мати гарантоване законом право розвивати свою культуру, дивитись, як це здійснюється в Росії, і жити звідти свою культуру, євреї мають розвивати свою культуру (а не російську) і дивитись, як це відбувається в Ізраїлі, і звідти поповнювати свою культуру, для болгар джерелом національної культури має бути Болгарія і т.д. Тобто кожна нація розвиває свою культуру так, щоб не заважати розвитку інших. Тоді ми будемо поважати один одного. І Україна як держава від цього вільного розквіту тільки виграє. Заясніє кожна людська

індивідуальність, талант.

-- Американці вважають настільки важливим для забезпечення благополуччя нації відбір талантів, що засекретили тести для виявлення обдарованих дітей. Може, і у нас десь існують такі тести? Якщо так, то прикро, що їх практично не застосовують. Та й наслідки роботи соціологів у цьому напрямі поки що не видно. Навіть нема статистики щодо цього. Є, на жаль, інша. Зовсім не втішна. За даними соціологів народної освіти, з найбільшим старанням виконують доручення вчителів і піонервожатих ті діти, котрі не виявляють здібностей до окремих дисциплін. З комсомольських активістів виростають комсомольські функціонери, пізніше партійні чиновники, котрі керують своїми колишніми однокласниками, які мали здібності до різних наук...

-- Ця потворність -- теж результат несвободи суспільства. Школа буде наріжним каменем роботи Комісії по науці і освіті.

Суттєві моменти шкільного виховання -- це фізкультура, малювання, музика, праця, навчання. Фізична культура, зокрема легка атлетика, дає дітям можливість усвідомити і оцінити свої фізичні можливості, здоров'я, а значить, і відчутти особисту незалежність у світі. До того ж треба виховувати культуру тіла.

Малювання -- це конкретне відображення світу. Цей предмет розвиває мислення, індивідуальність, незалежність поглядів, тобто виховує вільну людину. Музика має значення, оскільки мелодія і ритм присутні в усьому досконалому.

Обов'язково треба привчити дитину до ремесла. Якого? Того, яке їй наймиліше. Школяр має пройти через майстерні різного профілю: столярні, слюсарні, радіотехнічні тощо. Ремесло виручить у скрутну годину, хоч би яку освіту ти мав. Це -- перше. А друге -- людина завжди поважатиме чужий нелегкий хліб.

Багато років ми б'ємося над проблемами навчання. А вчити -- то й нема по чому. Здебільшого дитячі книжечки, те, з чого починає формуватися людина, жахливі не тільки за оформленням, а часто й за змістом. У шкільному курсі відсутні саме ті дисципліни, що виховують вільну людину, вчать аналізувати, логічно мислити, розвивають інтелект. Треба вводити в школі історію мистецтв, історію релігії й чимало інших корисних наук. Але при цьому важливо і постійно удосконалювати викладання основних предметів: мови, історії, географії, біології, хімії, фізики і математики. Це -- базис.

-- До речі, як Ви ставитесь до релігії?

-- Може, це когось здивує, але моя політична свідомість почала формуватися дуже давно. Мабуть, ще з дитинства. Я завжди був віруючою людиною, як і мої батьки. Я вдячний їм за те, що вони вчили мене милосердю, доброчесності, любові до ближнього. Хлопчиком я мав можливість спілкуватися з природою, блукаючи по лісах і горах. Мені іноді здавалося, що я розумію мову природи. Віра в Бога, на мою думку, -- перша сходинка до майбутнього життя,

до громадської діяльності. Віра виховує, закладає принципи добра. Надалі вони стають моральними принципами в житті дорослої людини. Без них не може відбутися політик, що захищає інтереси народу.

-- **Ігорє Рафаїловичу! Здається: на всіх нас чекає оновлення в різних сферах життя. На що може сподіватися наука?**

-- Розв'язання всіх наболілих у суспільстві проблем упирається в суверенітет республіки. Декларація про суверенітет -- це тільки напрямок дій. Треба укласти договори -- міжреспубліканські і міжнародні. Навіть у надзвичайно важкій обстановці, в якій опинилася країна, необхідно не полишити турботи про розвиток науки і освіти. Якщо ми втратимо, крім економічного потенціалу, ще й науковий, ми деградуємо як суспільство. Хоч якими б ми були бідними, ми не повинні зменшувати зусилля, спрямовані на розвиток науки. Ми маємо ставати більш освіченими і більш мудрими. Освіта і наука дадуть нам можливість орієнтуватися в інформації.

-- В США, наприклад, існує добре відлагоджений механізм взаємодії законодавчої та виконавчої влади з представниками науки і з суспільством взагалі. У нас його поки що не існує...

-- Чимало років для наших керівників важливим був лише зовнішній лоск програм. Дуже часто науковці виступали їх виконавцями. Бували, проте, програми, коли про моральні аспекти і наслідки для людей, природи і не йшлося. Вони давали можливість стати знаменитістю, заробити собі певні дивіденди. Оскільки система була ненауковою, кожен з таких проєктів обертався блефом або злом для суспільства. В результаті такої моральної розбещеності у багатьох науковців виробилася тенденція не втручатися в громадсько-суспільні справи. З другого боку, виникали нові проєкти, які часто використовувалися лише для того, щоб їх автори добре жили, трималися на поверхні життя. Отже, панували замкнутість і наукова дезінформація.

Єдиний вихід, врятування від такої потворності -- перехід до суверенітету, до вільного ринку, в який впишеться і наукова продукція.

Мають і надалі розвиватися та утверджуватися ті наукові школи, традиції, які вже склалися і діють на Україні. Я прихильник їх удосконалення. Не можна розпорошувати те, що по крихтах збиралося протягом років чималими зусиллями видатних умів.

Наука, як і природа, з якою ми всі спілкуємося, розвивається спонтанно. І ефект залежить від середовища, в якому розвивається наука. Вона -- форма існування людської думки. Не слід ставити перед наукою тільки якісь конкретні завдання. Думаю, ні Ньютон, ні Ейнштейн, ні багато інших учених ніколи не зробили б відкриття, якби їх обмежували.

Людина споживає науку, як і природу, беручи участь у її розвитку.

-- **Багато які питання, мабуть, допоможе вирішити Комісія по науці і освіті?**

-- Щодо структур і організації в науці звертаємось до самих інститутів. Лише тоді ми зможемо

виробити спільну думку. Тут теж мають діяти певні закони, а вони ще не прийняті. І не можна назвати точно дату їх прийняття.

Бачу більш тісний зв'язок між академічними інституціями і вузами. Я вважаю, кожний науковець має викладати в навчальному закладі. Вузівські кафедри треба розшурювати за рахунок академічних лабораторій.

Наша Комісія пргнутиме підтримувати добре працюючі, творчі колективи. Маємо визначити обсяг асигнувань і розподілити по адресатах. Ці дані по галузях наук нам постачатимуться науковими радами, вони вивчатимуться і надходитимуть до Ради Міністрів. А вже тоді згідно з обсягом робіт розподілятимуться кошти.

Як відомо, середній заробіток науковців не відповідає середній заробітній платі по країні. Комісія працюватиме над розв'язанням цього питання. Має бути свій ВАК. Потрібні законопроєкти, щоб наука могла розвиватися. Академія наук має спільно з Мінвузом розробити раціональні форми розвитку науки, найбільш прийнятні для суверенної держави. Головні ж пропозиції з'являться після реального утвердження суверенітету. Але одне безперечно: наука у вільному суверенному суспільстві має бути вільною.

(Вісник Академії Наук)

ВЕЧІР ПАМ'ЯТІ ПИСЬМЕННИКА ІВАНА БОДНАРЧУКА

Українська громада в Торонті гідно вшанувала світлої пам'яті письменника Івана Боднарчука, який відійшов у вучність рік тому, на вісімдесятому році його трудолюбивого життя.

У Катедрі св. Володимира в неділю 12 травня була відслужена панахида за спокій душі світлої пам'яті письменника Івана Боднарчука, а потім в Інституті св. Володимира відбувся Поминальний Літературний Вечір, що його спільно влаштували дві українські установи: Торонтський Відділ Об'єднання Українських Письменників "Слово", як своєму колушньому довголітньому Членові, та Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді, як колишньому основоположникові та довголітньому керівникові Об'єднання.

Мирослав Дяковський -- суспільно-громадський діяч -- прочитав доповідь про життя і творчість світлої пам'яті Івана Боднарчука, а потім кращі митці слова -- Надя Ковальчук, Дмитро Романик і Галя Юник -- прочитали декілька його творів. На закінчення мистецької програми Тоня Горохович, як Член ОПЛДМ, поділилася своїми спогадами про співпрацю із покійним письменником.

Родина покійного влаштувала дуже гарне прийняття для учасників Літературного Вечора Пам'яті письменника Івана Боднарчука.

Подаємо доповідь Мирослава Дяковського та одне оповідання покійного письменника (Редакція). □

ДОПОВІДЬ виголошена на Вечорі Пам'яті Івана Боднарчука

У кожного народу є свої звичаї. Кожний по своєму сприймає речі та по своєму реагує на них. От щороку справляємо панахиду по Тарасові Шевченкові, хор співає "Вічну пам'ять", горять свічки, в'ється кадильний дим, хилється в жалобі прапори.

Сповідуюся перед Вами шановне Товариство, що при такому неразі і не два лізе мені в голову грішне питання: Чому? Чому саме панахида, а не вдячний молебень за те, що Шевченко жив і творив, за все те, що він вніс у духову скарбницю нашого народу в світову культуру.

У кожного народу є свої звичаї. Але й рідні звичаї часом потребують корективу, доповнення. Якщо Ви подивитесь газети такі як "Глоб енд Мейл" чи "Торонто Стар", Ви не раз прочитаєте в оповістці про чийсь смерть, що відслужиться в такій то церкві, тоді то вдячний молебень за життя та працю спочилих котрим громада дякує Всевишньому за те, що покійний чи покійна жили між ними, за те чим вони причинилися до добробуту своєї сім'ї, за те чим вони збагатили громаду, за їхні добрі діла.

І сьогодні, хоч це саме поминальний вечір, пропоную, щоб він не був вщерть заповнений сумом, щоб поруч із жалем за втраченим була ще й свідомість того, що Іван Боднарчук багато зробив для нашої громади і багато по собі залишив нашої громаді. Так, біль та сум за те, що його вже немає між нами, але і вдячність за те, що він між нами був, що він працював з нами, що він багато дечого осягнув, що через нього ми маємо багато, що без нього прямо не існувало б, чи то книги, чи статті, що він їх писав, чи то його праця в організації, чи то ті його благородні впливи на своїх учеників, його впливи на нас з Вами. Ніщо вже на цьому світі не поверне нам Івана Боднарчука, але й ніщо вже не знівелює, не знищить того, що він зробив, чи то своїм словом, своїм пером, своїм даром педагога, організатора, поборника шкільництва та літератури.

Сумуючи за Боднарчуком, котрого між нами вже немає, не забудьмо того Боднарчука, що між нами таки живе й жити буде.

Коли говоримо про Боднарчука, згадаймо й про те тло історичне на котрому зарисувалося його життя та його творчість.

Народився він у селі Чернятині на Станиславщині -- сьогодні це Івано-Франківська область -- 1910 року, отже на передодні новітнього національного відродження українського народу. Його свідомість формувалася в часах коли сплелася дві протилежні течії -- зростання української свідомості по Першій Світовій Війні, за нової польської окупації Галичини, з її спробами придушити ту свідомість, а то й знищити її.

Радянська окупація Галичини, Друга Світова Війна,

скитальщина, імміграція, Канада. Це все не змінило основний курс його життя, бо в усіх обставинах де б він не був, основним рушієм була свідомість великого обов'язку перед українським народом, перед Україною. І вся його діяльність мала б служити цьому. І спитаймо себе -- чи з нами інакше? Скільки з того, що ми робимо зумовлене свідомим чи то й несвідомим відчуттям не лише нашої стимулюючої обов'язку супроти свого народу, на благо котрого велить нам наша совість працювати, бо нарід той поневолений, упосліджений, скривджений. І це відноситься не лише тих, хто приїхав з України. Була б доля України щасливішою, виховували б наші батьки нас інакше. Реагували б ми на нашу українськість інакше. Не трималися б сяк-так українства, як тримаємося, навіть ті, що вже по українському не говорять, все ж таки свідомі історичної кривди, що заподіяна, якщо не їм, то їхнім батькам, предкам. Свідомі того, що й вони повинні "щось" робити. Не менша, а більша була свідомість цього в Боднарчука. В його творах це виявляється не раз і не два, а завжди. Це своєю суттю Франківське відчуття обов'язку і зовсім закономірно що Леся Храплива-Щур, пишучи некролог про нього закінчила його цитатою з "Мойсея" Великого Каменяря. Боднарчук служив тій могутній стихії, служив їй в Україні та на еміграції.

Не всіх благословляє Бог тим, що в них зливаються факти і вподобання. Одним з таких щасливців був Іван Боднарчук. Після закінчення початкової школи в Чернятині та гімназії в Горденці вступив в Педагогічний Інститут у Станиславові та став учителем. Диригував хорами, його діяльність у Чернятині була не до вподоби польським властям, тоді він подався на Косівщину, де учителював, був диригентом, організував молодь. Вчився заочно на відділі політичних наук в Українському Технічно-Господарському Інституті в Подебрадах у Чехословаччині.

Десь у цих роках він почав дописувати до молодіжного видання "Каменярі". В 1938 р. в журналі "Жіночий Голос" появилось його оповідання "В коршмі".

Прийшла війна, прийшлося емігрувати, де в таборах переміщених осіб т.зв. "Ді Пі" учителював, брав участь в організації "Мистецький Рух", співав у хорі "Сурма". Ще будучи в таборі в Регенсбурзі, відзначений на конкурсі Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді за збірку оповідань "Розгублені квіти".

До Канади з родиною приїхав 43 роки тому, отже половину життя провів у цій привітній, але разом і нерідній країні. Працював учителем і диригентом у Саскатуні, Вінніпезі, Кенорі, Торонто.

В Торонто був директором школи Михайла Грушевського, провадив літніми Курсами Україно-

знавства. Головував у Шкільній Раді Торонто, був членом Світової Координації Виховно-Освітньої Ради. Від імені Комітету Українців Канади, як інспектор українських шкіл, зробив три подорожі по Східній і Західній Канаді. Свої спостереження описав у книзі "До Рідних Причалів", що появилася 1979 року. За його заслуги, КУК відзначив його Шевченківською Медалею. Міністерство Освіти Онтаріо надало йому свою грамоту.

Дозвольте зачитувати Вам початок книги "До Рідних Причалів", бо в тому знайдемо джерело одержимости Боднарчука в справах шкільництва.

Там його учительське кредо:

По грудуватих дорогах чужини котиться наш рідношкільний віз. Він старий, розхитаний; котиться по інерції, без палива й запряжених коней. На возі діти, а за возом учителі -- оці безіменні плугатарі, без яких жито не родило б, життя не цвіло б. Цей віз -- це найголовніший реманент нашого громадського господарства. Зупиниться він -- не наздожене-мо втраченого, а за рік-два ледве чи пізнаємо себе.

Ми зустрілися з обставиною, що далі таким возом не поїдемо, розпадеться нам серед дороги -- погубимо дітей. Пересісти дітям на чужий віз -- не потраплять до рідного дому. Хто візьметься за ремонт цього воза? На дітей руки знайдуться, діти -- це найцінніший капітал. Загубимо їх, і ніщо їх нам не поверне.

Багато дописував на теми шкільництва та про наболілі справи нашої суспільности в ряді газет, що радо містили його матеріяли. Перелік цих газет і журналів показує його як українця без загумінкових упереджень. Наприклад: журнали "Промінь", "Нові Дні", "Світло", газети: "Свобода", "Народня Воля", "Наша Мета" та "Український Голос". Між іншим в "Українським Голосі" редагував сторінку для дітей. Не всім званою стороною його діяльності була його співпраця з "Лисом Микитою" де він виступав під псевдонімом "Іреней Чабанюк".

Вечір цей організували організації: "Об'єднання Прихильників Літератури для Дітей і Молоді ім. Леоніда Глібова" та "Об'єднання Українських Письменників СЛОВО". В першій був головою дванадцять років до самої смерті, в другій займав різні пости, крім того був головою літературно-мистецької організації "КОЗУБ".

Залишив він по собі немалий літературний дорібок, бо окремим виданням вийшло десять книг, остання "У вінках життя" (вже посмертно).

Мене, як уродженця Канади, вражає те, що він не цурався канадської тематики. Старався віддати смак і запах життя нашої громади тут, зі всіми його плюсами й мінусами. Повість "Покоління Зйдуться", також вийшла в перекладі на англійську мову. Він є автор і шкільних читанок та підручників "Ластівка", "Ромашка", "Соняшник", "Ватра".

Признаюся, що я заскочений власною зухвалістю, що виступаю перед Вами зі словом про Івана Боднарчука, перед Вами, що далеко краще та довше знали його, що разом з ним працювали. За його життя не

зроблено вичерпного інтерв'ю про його світосприймання, філософія життя й погляди на справи. Я старався це був зробити коли його вшановували за життя. Інтерв'ю, дякуючи його скромності вийшло далеко не обширне. Отже, хай Боднарчук, говорить сам за себе.

Про літературу:

У цьому світі якість книжки калькулюється зацікавленням читачів. Читач вирішує про вартість книжки. Найкраща книжка, з найкращими рецензіями тут викидається з бібліотечних полиць, якщо вона не має свого читача. Завдання наших рецензентів -- зацікавити читачів книжкою. Наша книжка розминулася з читачем. У наших книжках не про те пишеться, чим люди цікавляться. Для самого збереження української мови, для прищеплення дітям любови до мови і книжки важливе, щоб ця книжка -- більш чи менш талановито написана (якщо не шкідлива) -- була запропонована читачам. У читачів є різні зацікавлення й уподобання. Тому обмежитись тільки до якоїсь великої літератури було б не корисно.

Про потребу шкіл:

Будуємо храми, зводимо вершки: інститути, катедри, університети, а для кого це все, як не буде в нас дітей -- тривких підбудівок? За це нам треба взятися від самих фундаментів -- родинних домів.

Про єднання поколінь:

Що с посується єднання поколінь -- тяжке воно. А воно є, я його зустрічаю на кожному кроці, особливо серед нашої молоді, яка на наше роз'єднання дивиться дуже скептично. Покине нас наша молодь, коли ми посилюватимемо поняття про якісь дві окремі України й окремі народи: "східняки" й "західняки", про дві якісь окремі мови -- про мову галичанську і надніпрянську, коли не знатимемо своєї питомої культури й читатимемо: канадська чи підсоветська?

Про Боднарчука:

В кожній громаді я завжди щось нове почув, побачив, спостерігав. Записок я не робив, бо в усьому покладався на свою пам'ять і свої почування. Декому може й не подобається, що я поміж серйозні справи дуже часто вплітаю свої інтимні і загальнолюдські. Але в житті одне без одного не існує. Ці речі мають свої закономірні пов'язання і наслідки.

В повищих цитатах Іван Боднарчук такий, як я його знав. Хай пам'ять про нього буде вічною!

Хай вічним буде добро, що він для справи зробив. □

**ЧИ ВАШІ ДІТИ
та діти Ваших друзів є
членами ОДУМ-у?**

Іван БОДНАРЧУК

ВІДВІДИНИ ДОЧКИ

Клим Завгородній із дружиною Калиною навантажили грузовик усяким добром і вирушили в доріжку до дочки Зор'яни. По роках важкого болю і гніву, батьківські серця розм'якли, як м'якне підвесну льодова кора. Батьки заклились були не признаватись до дочки, дочка проти волі батьків одружилася з якимсь прибудуєм, переселилась на схід та, як казали, зник по ній слід. Раз на рік приходили лише різдвяні привітання -- зразу тільки з підписами дочки і зятя, а по роках з'явилися на картках свіжі імена -- "Лада й Мирон".

-- Це вже, мабуть, наші внуки, -- то що ти скажеш, Климе? -- запитала Калина.

-- Що я скажу? Не знаю, що сказати: виростають і не знатимуть, що в них були свої дідусь і бабуня.

На згадку про внуків защеміли в них серця.

Калина, збираючись у дорогу, напіткнулась у скрині на Зор'янину вишивану сорочку, шкільні свідоцтва і зошит списаний піснями. Стрепенулась у матері душа, пом'якло серце. Збрала все це в торбу, як дорогоцінні реліквії -- подумала, речі ці нагадують Зор'яні її дитинство й материнську ласкавість... -- Звихрені були в дорогу. Довго розважали, не могли здорожитись, аж одного світанку, після гірких снів, вирушили.

-- А куди ви? -- питали сусіди.

-- Ідемо, може, сама дорога підкаже, куди нам... -- сказав Клим. А сусіди вже й не допитувались, бо знали їхню турботу.

Іхали мовчки, а як звернули на битий шлях, в пошумі коліс вчувалась їхня пісня. Пісні, немов дощеві дні навесні, відволожували ярі почуття.

-- "Гей поля, ви поля! Куди то нас занесла доля гірка!"

Відцвілі пісні, немов журавлі повертались із вирію рідної землі. Нагадували старим їхню першу юну зустріч. Це було над Збручем, у роки голоду... Яюсь ще в дитинстві через Збруч, подали собі руки, а потім і звінчались. Даликий світ, багато літ, а цей Збруч і досі залишився невигоеним рубцем у людських серцях. Батьки наші не знали, що їхнім онукам доведеться одружуватись з чужинцями... -- Гуторили, зідхали.

Пригорнувшись одне до одного, вмовкли. Машина гнала назустріч сонцю. Сонце поринало за кущаві горби, розганяло наполошені табуни хмар, срібними мечами схрещувало шлях між високими скелями. На зустріч вибігали мости та сині хусти озер. Вітрець розчісував кошлаті хмари, тихі трави і зелені кужелі дерев.

-- Дивись, Калино, на мапу, чи правильно ідемо, щоб не збитись нам із шляху, а то заїдемо під дурного хату...

-- В гірше вже не в'їдемо... -- з огірченням сказала Калина.

-- Подумати лише, гарна була, запопадлива, як та

бджола. Все що ми мали, в неї вкладали, а ось чим повернулось добро наше...

-- Ще не скінчилось... Внуки відберемо собі. Відберемо поки малі, щоб не пізно було... -- сказав Клим, впевнено хитнувши головою. -- Жаль, що скоріше не додумались.

-- Не знати, як зустрінуть нас?...

-- Ідемо з добром та й у серці з теплом, то ще б...

Грузовик сповільнив біг, з'їжджаючи з горба. Шляхи, немов стяжки обсотували у видолинах городці, сади. Довгі милі робились милішими. Чергувались краєвиди, заспокійливо впливали на схвильовані душі Завгородніх.

-- Чи ти знаєш, де ми є?

-- Авжеж, що знаю. Не знаю, але уявляю, що під Києвом, з'їжджаємо з горба... Пригадуєш? Оце і я хотів тобі нагадати. На саму згадку на душі робиться відрадініше.

Хатки, немов на шахівниці, витанцьовували, метаючи віночками квітів. Травники і квіти заносили запахами природних парфумів.

-- Це вже, мабуть, десь тут... Читай номери... А ось і хатина з ганком потонула в квітах... Зупинимось. Далі нікуди нам... Ждатимем, може, пізнають... Вийдуть і привітають.

-- А, може, й немає нікого вдома...

Ждали. Хата цвіла. У вікні метушились дитячі обличчя. Дівчинка в косах, як колись -- Зор'яна. Виходить, ви вже вдома. А ось і Зор'яна!

Зпр'яна виплигнула з хати, зустріла батьків з відкритими раменами, усміхнена і заплакана. Обняла матір і розхлипалась.

-- Чого ти плачеш, дочко? -- запитала мати.

-- З радости, я тішусь, а сльози... сліз не зупинити. Але заїжджайте! Заходьте!

-- Підожди, хай лише розвантажимось... Ми привезли тобі дещо з ярини та й яблук... Цього року в нас яблуні зародили так, що гей! А ти ж так любила їх... -- говорив батько.

-- Ой та навіщо було цим клопотатись. Усього в нас тут доволі.

-- Ет, говори ти своє! Це ж із власного городу.

Батьки розвантажували грузовик, а Зор'яна поспішила вивести діток. Лада придержувалась маминого фартуха, а Мирон був у матері на руках.

-- Діти, -- це ваш дідусь і бабуня, про які я вам так багато говорила... Привітайтеся!

-- Ну, то як ти тут, дочко? Діток, бачу, маєш гарних. А як чоловік? -- запитав батько.

-- Заходьте в хату, познайомтесь, а тоді й поговоримо.

-- Ти в нас, дочко, була гарна. Гарних женихів мала, а що вийшло?

-- А хіба гарним одружуватись тільки з гарними? А якби мішатись, щоб із поганих робити гарних... -- з

насмійкою, сказала Зор'яна. -- Але заходьте в хату, познайомтесь, тоді й поговоримо... Ви ж його ще не знаєте...

-- Так, бачимо, гості в тебе... -- сказала мати.

-- А хіба ж ви не гості в нас? Заходьте! Там тільки колеги Давидові. Вони вже набулись, виходять... Заходьте!

Бабуня перейнята Мирона на руки, пригортала, обцілюючи, а Лада вела дідуса за руку. Зять з піднесеними руками вибіг назустріч. Він, як прибирав посуд і з стола, то так і вибіг з припнятим фартушком.

Перед самим ганком відбулась якась, немов, паграда. Давид з ритуалом і веселою промовою зустрічав гостей. Батьки не могли з дива вийти: Хіба ж це той прибрлуда -- чужинець, якого ми й бачити не хотіли?

-- Я, Давид. Познайомимось, а то й не знали б ви, за кого дочку свою оддали.

А тоді вже у вітальні, коли батьки сиділи з онуками на колінах, Давид продовжував:

-- Яюсь воно у нас так склалося, як не в людей. Ви так, немов погнівались. Але облишім це! Не будемо повертати те, що давно минуло. Воно яюсь так, -- говорив, наливаючи чарки, -- склалося, подружились ми з Зор'яною, так, немов з іграшки. А життя має свій закон. Що ж, тоді я ще був нічим. Почав фармацевтику, переключився на юристику... Батьків своїх я не пам'ятаю, виростав у чужих. Я й сам не знав, хто я і куди себе оприділити... Звінчались ми. Увійшли у хату, що так скажу дві культури, сіли собі поруч біля столу і стали правуватись, котра котрій має поступитись. На знали ми, на яку нам стати... Моя культура на папері, а Зор'яна в душі. Я студював закон, і хотів, щоб усе воно було по-закону. Розумієте мене? Зразу ми яюсь так лагодили пів на пів. Але правдою є, що культура культуру не виключає, а радше доповнює. А все-ж-таки, мусить котрась домінувати. Так і в нас було, доки не народилась наша Лада. А як прийшла на світ, то вона так, немовби, пальчиком на мене покивала: "Ти, батьку, правник, а яке право бережеш у своїй хаті?" -- подумав я. Та й став поступатись Зор'яні... Мати найближча дітям. Хай буде по її. До того, бувало, сядемо ми на лавочці під горіхом, Зор'яна візьме листок у свої уста і обливає мене своєю мелодією. Заслуханий у цю мелодію, я відчув, що це мелодія моєї душі. Зважте на те, що саме почуття зобов'язує нас. Почуття має велику силу... Мені згадалось, що пісню цю співала маленьким моя мати. Тоді я став дошукуватись свого родоводу. Ой багато говорити, скільки це в мене взяло часу... Ану, Зор'яно, подай-но лише оту мапу, хай батьки побачать, які дороги вели мене, щоб розшифрувати свій родівід. Людський рід при різних обставинах розпадається, а по часі зцілюється. Все залежить від сили почувань.

Зор'яна один по-одному підсувала Давидові мапи і довідки. В руках Давида шелестом перешіптувались листки, обличчя його розпромінювалось. Він говорив справною українською мовою і батьки не могли вийти з дива.

-- І ось я дійшов до того, що дідусь мій був українець, а бабуня чешка. Мати моя, їхня дочка --

чешка, одружилась з німцем. Я їх не пам'ятаю, але почуваюся українцем. Та ось, як бачите, наше українство має силу перевтілюватись з покоління в покоління... Мені не тяжко було вивчати українську мову. Але, коли я говорив по-українському, люди уважали, що я не серйозно говорю. Тому то я в таких випадках часто заступався Зор'яною, в неї все це виходить переконливіше. Вона в нас сонце -- джерело краси, любови і сили...

-- Не перехвалюй, Давиде, бо ніхто тобі в це не повірить. Давид один, а нас троє, тож він мусить іти за нами, -- сказала Зор'яна.

-- Я б не пішов, коли б у душі цього не відчував. Я ж сказав, що почуття дає велику силу людині у її напрямних.

-- Діліться, діти, всім добрим, то й добре буде вам і вашим дітям. А що ти на це, Климе? -- запитала Калина.

Клим, підморгнувши вусом, сказав:

-- Ми приїхали забрати ваших діток, а тепер бачимо, що клопотатись ними не треба. Вони й далеко від нас виростають нашими, бо в них гарні батьки.

-- Діти, як виростуть, то й самі до вас поїдуть, -- сказав Давид.

-- Ти ж дивись, Зор'яно, які щасливі наші діти в дідуса на колінах.

-- Ось прийдуть вакації, поїдемо разом, родиною. Ви наша пристань, -- сказала Зор'яна.

-- Я завдячую Зор'яні -- це вона загубленого мене привернула до свого роду -- мого кореня. Тепер я відчуваю тут твердість під ногами, знаю, що в мене і в моїх діток є свій народ, своя земля -- свій корінь. Зразу Зор'яна вела мене немов сліпця по східцях до свого храму, а тепер, я сміливо ступаю, як додому.

Зор'яна зодягнула Ладу у свою дитячу вишивану блюзочку, взяла зошит з українськими піснями, що привезла їй мама і кімната пройнялась рідними мелодіями. Пісні перегукувались в душі Зор'яни з її дитинством.

Родина угощувалась. Було в них про що поговорити. Хата ясніла усмішками. З розмов переходили на пісні. Білими голубами, стріпуючи крильцями, витали над хатою рідні пісні.

-- Та й так. З якою скорботою виїжджали ми з дому, повертаємось щасливі з приплодом гарної сім'ї. Праця над дітьми покращує світ, -- сказала Калина.

□

НОВЕ УКРАЇНСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО

Ігоря Лисика

The Solid Oak Co.

Kitchen Cabinets — finished — unfinished
Oak furniture

848 Simcoe St. South. Unit 2 Oshawa, Ont. L1H 4K8
Tel: 416 — 434-7204 Res: 576-9779

ВИЙШЛИ СПОГАДИ ДОКІЇ ГУМЕННОЇ

В українському незалежному видавництві "Смолоскип" ім. В. Симоненка в Балтимор вийшли два томи спогадів відомої української письменниці Докії Гуменної -- "ДАР ЕВДОТЕЇ".

Спогади написані в мемуарному жанрі. Вони охоплюють майже пів століття, поділяються на два томи. Перший том (306 стор.) "Київські кручі" складається з трьох частин -- "Жашківські четверги", "Ставищанська розкіш" і "Мрія, що зветься Київ". В цьому томі авторка змальовує прагнення молодого покоління до освіти та шукання нових доріг, хоч би й несприятливих на той час умовах -- Перша світова війна, революція, українська визвольна війна. Прагнення молодого покоління, а в тому й Докії Гуменної, відбуваються на загальному тлі, у рамках історичних переворотів, переважно у Києві, що й видно з назви розділів.

Другий том "Жар і крига" (346 стор.) складається теж з трьох частин -- "Мрія, що зветься література", "Харківські вітруги", "Мої примітивні родичі". У цьому томі авторка розповідає про успіхи й невдачі молодої адепти, несміливої дівчини у літературному середовищі 1920-их років. Все виливається у розгром її перших спроб. Результат -- вигнання з околиць літератури за те, що посміла торкнутися заборонених тем -- зубожіння села, голоду, русифікації. Відрух авторки і її генерації -- шукання виходу з духовної кастрації, що на неї було присуджено молоде покоління. У цьому томі авторка представляє духовну самооборону молоді на тлі останніх передвоєнних років.

Мов на екрані, в книзі проходять визначні постаті літературного життя України 1920-30-их років, з якими зустрічалася чи співпрацювала Докія Гуменна -- С. Пилипенко, Д. Загул, Г. Косинка, Д. Фальківський, Є. Плужник, Б. Антоненко-Давидович, Я. Савченко, Г. Косяченко, Я. Качур, А. Турчинський, В. Гжицький, Л. Смілянський, А. Рильський, В. Сосюра, М. Івченко, І. Багряний, М. Хвильовий та багато інших.

Д. Гуменна згадує у спогадах хвилини радості й смутку, пише про перші літературні спроби й про погроми, які їй влаштовували. Про одні письменницькі збори, вона пише:

"...Дивляться на мене, як на звіра в зоопарку. Я сиджу, зціпивши зуби -- де подітисся? Встати й вийти? Ні, слухати треба! Я прилипла до стільця, не можу поворухнутися. Головне ж, я не почуваю себе винною ні в чому, за що мене тут судять. Що за дика лявіна наклепів суне на мене й заливає!"

В передмові до спогадів, О. Зінкевич пише:

"Молода дівчина, початкуюча письменниця, спостерігає майже всіх письменників Києва того часу. Вона бачить їхню творчість, їхнє життя, їхні творчі проблеми цілком іншими очима. Очима відкритими на повну шурочінь, очима, які вміють все бачити й сприймати по-своєму. Вона дивиться на літературний процес не через призму тодішньої партійної критики, а через призму молодої, часом дуже наївної,

дівчини, яка раптом опинилася в столиці України".

До обидвох томів спогадів додано з архіву Д. Гуменної світлини й фотокопії документів, які збереглися в неї.

Мистецьке оформлення спогадів виконав Олесь Тимошенко. Ціна обидвох томів -- 35 ам. дол. (з поштовою оплатою) або 41.25 кан. дол.

Розповсюдженням спогадів Д. Гуменної займається Укrapинт. Всі замовлення проситься слати на адресу:

UKRAPRINT,
P.O. Box 304,
Woodstock, MD 21163, USA

Докія ГУМЕННА

ДАР ЕВДОТЕЇ

ІСПИТ ПАМ'ЯТІ

Книга друга: "Жар і крига"

Частина перша: "Мрія, що зветься література"

1

То буває так, що все раптом уривається. Літо. Всі розбіглися. Нема куди, нема до кого зайти, слово сказати. Я ходжу вулицями, безпотрібно заходжу в крамниці (нема ж "купила"), повертаюся додому голодна шлунком і душею. Іду розбуялими від зелені вулицями, обмерезженими електрикою -- і плачу. Все живе, тішиться... Ось із театру на Миколаївську виходять усі збуджені, із змістом... Я ж -- скнію. Який тут театр, коли дивлюсь, щоб останнього карбованця не розміняти?

Чому так? Що за доля? Хочу друзів, а їх нема. Ні одної людини, що дала б душі радість. Де тепер Міша Криневський і що робить? Чому нема його тут?

В хаті -- ще тоскніше. Увечорі не засвічую світла і чую звідкілясь музику -- а це вже понад силу. Думки про небуття. Як нема іншої долі, то краще небуття.

Щоб якось цю нудьгу укуськати, я ходила разом із сусідкою, богомолкою Євдокимівною у ліс по гриби. Вона навіть мене підгодовувала своїми ріденькими супами, я їй щось за це платила, теж пісно. Гриби в такому меню це вже люксус. Їхали ми далеко до Дарниці, там ще кудись пішки -- Євдокимівна вже знала, де ростуть гриби. Поверталися зморені, голодні, але з грибами, із своєрідним вдоволенням, наповнені цілющим повітрям.

Але яка це мені компанія, оця богомолка, що весь час говорить про чуда, про обновлення церков? Я мусіла приноровлюватися до неї, говорити її мовою, хоч про ці самі обновлення цікаво було б поговорити з людьми широкого світогляду.

Це був час, що обновлялися образи в церквах, плакала Божа Матір, з'являлися інші знамення, люди ходили на прощу до чудотворних криниць. Але ж я

сама бачила -- на Львівському базарі оновилася баня церкви святої Покрови, із іржавої стала за одну ніч чисто золотою, із одною тільки іржавою kratкою. (Щоб люди бачили різницю, так?) Цього чуда ніхто не міг заперечити, а газета пояснювали це атмосферичними впливами. А про чудо на якомусь київському передмісті, то навіть усі в Києві заговорили. "Пролетарська правда" послала навіть свого кореспондента до тієї жінки, що в її хаті літали речі. Повні відра з водою ходять, сокира й мітла літають, так само й посуд гуляє в повітрі самостійно... Прийшла міліція перевірити, чи не видумки, а в хаті всі речі, вже й одяга й горшки заходили, мітла почала танцювати, а посуд перевертатися в повітрі. Жінка прикрикнула на них -- все стало на своє місце. Це все я прочитала в газеті, як дійсний, засвідчений факт.

Цікаво було б від когось тямущого почути пояснення всіх цих феноменів, а я мусіла вислухувати пророцтва Євдокимівни про наближення кінця світу. Але що ж мені було робити? Впадати в ще більшу протрацію?

Як мене сахаються. Ось раз прийшов був чомусь Лука Ляшенко. Член "Плуга". Не знаю, чому йому хотілося зайти. Він був актор, режисер, сценарист і жив сито у якоїсь багатій вдови, що турбувалась його побутовими потребами. Посидів, поговорив, подивився на цю "малохольну" дивачку, що сидить голодна за столом, щось шкрябає та думає так щось висидіти. Подивився -- і більше ніколи не заходив.

От як то потрібна мені Гася, хоч вона й каже мені всякі прикраси. Та тепер її в Києві нема. Володя вже лікар, заробляє, кудись поїхали. Василина, як вийшла заміж, відчувилася, та й також, здається, не в Києві. То залишилась оця Євдокимівна і гриби... щоб не здуріти з нудьги. Ще слава Богу, що вона така любителька лісу.

2

От так збираюся я одного літнього ранку з Євдокимівною по гриби, як тут приходять Юрій Будяк. Хоч Будяк живе на цій самій вулиці в тому рожевому 13-поверховому домі, був він у мене один раз і сказав, що цю кімнату треба коліньми розпихати. Відтоді я часом зустрічала його на вулиці, в розмову не заходила, -- а це чогось зайшов. Почав він здалека.

-- Як ви тут? Що ви тут? Привіт вам від Сергія Пилипенка і від усього "Плуга"! Вітають вас Панів, Минко, Дукин...

-- Я ж уже не член "Плуга", -- відповідаю.

-- То нічого! А чого ви тут киснете в цьому Києві? Поїдьте куди... Я ось приніс вам відрядження від "Плуга"...

-- Та я вже не член "Плуга".

-- То нічого! Поїдьте, побачите світ. Може що напишете...

І бачить Будяк мою нерішучу міну, умовляє далі, ще й трохи докоряє, що я таким грибом сидію тут... А він же потрапив у моє найболучіше місце, бо це ж я раз-у-раз зв'язую свою душевну протрацію із неможливістю набиратись нових вражень, зміни ото-

чення, руху... Як гарно все це чути, як Пилипенко на відстані прочитав мої думки і вгадав, чого мені найбільш тепер треба. Але...

-- Я ж не маю за що їхати, ледь-ледь животію, -- признаюся.

-- Та за це не журіться. Гроші знайдуться. Якщо маєте охоту, то пишіть про свою згоду й "Плуг" гроші вишле, дістанете...

Будяк пішов, а я й забула про ліс та гриби. Відрядження! Подорож! Та чи могло мені таке снитися? І це -- коли я опинилася над найгіршою пропастью-безоднею моєї шаленої нудьги, без людей, без грошей, без підтримки і надії. І це -- в той час, як мене літературний Київ відкидав та дивився так само, як на ту напівбожевільну Дозю, що ходила по Києву зимою й літом у незмінному червоному картатому пальті. Чи не яскраве ще одне свідчення, що біля мене хтось є? Істота допускає це гноблення і тягар ззовні, оце томлення духа всередині, а як бачить, що вже загибаю, блискає таким зворотом долі. Я ж тільки й думала, як би це куди поїхати, тільки за що? Навіть до Жашкова не було змоги.

***

Дійсно, я багато в чому на ту Дозю подібна. Хоча б у цій невмотивованій реалізмом життя упертості. Хоча б у цій непохитній манії не відступати від праці над словом. Я волю, я бажаю! Осточортіли вже оці запитання: "Чому заміж не йдеш?" Так, наче мені це в голові!

Втім, подібна я на Дозю не у всьому. Я не відкинула весною пропозиції замінити на три тижні вчительку на Звіринці. І дуже рада. Як би інакше могла я побачити Звіринець? Щодня три тижні ходила тими незабутніми стежечками вгору-вниз, поміж садами та хатами, наче скопійованими з ґравюр середньовічного Києва. Там -- церква св. Миколая, -- кажуть, вона стоїть на тій самій горі, де збиралися на шабаш відьми з усієї України... Це тут десь вибухали склади з військовими матеріалами, аж у Жашкові ми чули гуркіт, а в Києві повилітали всі вікна. А он і золоті бані Видубицького монастиря. Чому названо "Видубицький"? Бо коли під час хрещення киян скинули біля Михайлівського монастиря Перуна зі срібною головою й золотими вусами, то кияни кричали йому: "Видибай, боже! Видибай, боже!" І Перун поплив Дніпром униз, доплив до цього місця, тут і постав Видубицький монастир. Напевно, на місці його ж стародавнього капища... Оце стільки різних думок перебіжить у голові, коли йдеш з годину до школи тими стежками-доріжками та відчуваєш себе не в сучасному, а в стародавньому Києві. Які ж мальовничі ці околиці Києва! Про це й не здогадуються ті, що з хрещатицьких бездарних забудов складають собі уявлення про це місто.

□

ЗУСТРІЧ ОДУМ-у

США Й КАНАДИ З УКРАЇНСЬКИМ ГРОМАДЯНСТВОМ

присвячена

100-ЛІТТЮ

ПОСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ В КАНАДІ

відбудеться

від 30-го серпня до 1-го вересня 1991
в Торонті, Канада

ПРОГРАМА ЗУСТРІЧІ:

П'ЯТНИЦЯ 30-го серпня, 8-ма год. вечора:

Товариська вечірка молоді — Господар філія ОДУМ-у в Торонті
в Regal Constellation Hotel.

СУБОТА 31-го серпня:

Турнір в гольф.
Експедиція

БЕНКЕТ І ЗАБАВА

О 6-ій годині вечора в Regal Constellation Hotel

НЕДІЛЯ 1 вересня:

10:30 год. ранку: Служба Божа — Оселя «Київ» в Оквіл, Онтаріо

12:00 год. дня: Слово голови ЦК ОДУМ-у Миколи Мороза.

Дефіляда одумівської молоді. На Службі і на Дефіляді
присутність одумівців в одностроях обов'язкова.

12:30 год. дня: Спільний одумівський обід.

2:00 год. дня: КОНЦЕРТ одумівських гуртків самодіяльності.

Змагання в бейзбол.

ДОДАТКОВІ ІНФОРМАЦІЇ: Звертайтеся до Тараса Ліщини (416) 622-0482

ГОТЕЛЬ: Regal Constellation Hotel, 900 Dixon Rd., Toronto, Ont.

РЕЗЕРВАЦІЯ: 1-800-268-4838. Скажіть що ви є від ОДУМ-у —
UKRAINIAN DEMOCRATIC YOUTH ASSOCIATION

Всі кімнати мають два подвійні ліжка.

**Ціна 69 дол. за ніч, незалежно чи в кімнаті
є 1,2,3 чи 4 особи.**

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ СВ.П. ОЛІ КОЛЯНКІВСЬКОЇ

"Якщо буде Україна нехай Галерея стане Домом культури України в Канаді" -- ці рядки написані св.п. Олею Колянківською перед смертю, на клаптику паперу, повинні стати останнім заповітом для всіх, хто причетний до вирішення подальшої долі мистецької галереї в Ніагара Фалс.

1 червня 1990 року несподівано відійшла у вічність полум'яна патріотка України, відома журналістка, культурна та громадська діячка української діаспори Оля Колянківська, з дому Вротновська, залишивши з скорботі родину в Україні, приятелів в Канаді, Україні та цілій діаспорі.

Важкі випробування випали на життєвому шляху цієї тендітної, але такої сильної, нескоримої волі жінки, яка прагнула зберегти і збагачувати культурні надбання українського народу тут, на канадській землі. Світлої пам'яті Оля й Микола Колянківські в 1957 році відкрили першу Українську комерційну галерею "Ми і світ" в Торонті; в 1965 році створили дві галереї, а в 1970 році стали фундаторами музею українського мистецтва в Ніагара Фалс. Протягом 20-ти років музей був осередком української культури в Канаді, експонуючи твори відомого канадського художника українського роду Василя Курилика, головно дві його великі серії: "Страсті по Христу" -- 160 картин, за Євангелієм Святого Матвія, та композицію "Український піонер" -- 6 панелей, котра присвячена історії поселення українців у Канаді. Поряд з творами Курилика в галереї виставлялись роботи мистців з України, Америки, Канади та інших країн. І кожен, хто навідувався до музею, мав змогу збагатити себе пізнанням зразків світового мистецтва. Ще з 70-х років св.п. Колянківські всякими силами старались спроваджувати до Канади роботи малярів з України, влаштовуючи вистави в своїх галереях в Торонті. Тим вони пропагували українське мистецтво далеко за океаном. Для багатьох людей св.п. Колянківські своєю працею відкрили шлях до пізнання української культури. Від заснування галереї в Ніагара Фалс перед Колянківськими завжди стояла фінансова проблема. Десять років пізніше галерея опинилася перед загрозою ліквідації. І лише тоді, як збулося пророцтво Курилика щодо фрескових панелей "Українського піонера", які мистець подарував галереї з написом: "Я дарую вам ці картини, щоб виставлялися в галереї. Але статися може таке, що ви із-за довгів не зможете провадити далі музею. Може тоді знайдеться якась особа чи інституція, яка за них заплатить вам довги", справи галереї поліпшились. В 1985 році св.п. Микола Колянківський писав: "Оригінали панорами "Український піонер" знайшлися тепер у найрепрезентативнішому місці -- в Парляменті Канади в Отаві. Наші гіпотeki і банкові позики заплачені, а в галереї маємо ідентичну фотокопію оригінальної величини. Музей не має жодних зобов'язань перед будь-ким, і залишається нашим -- українським". Але разом із цією радістю прийшла і біда. 28 жовтня 1985 року помер

Микола Колянківський -- богослов, журналіст, письменник сатиричного жанру, видавець та редактор українського журналу "Ми і світ" протягом 36-ти років. Після смерті чоловіка весь тягар утримання і дальшого ведення музею св.п. Оля Колянківська взяла на себе. Як Шавченкова "...чайка, що вивела діток при битій дорозі..." бідкалась вона про своє "дитя", про цей кам'яний форпост української культури, що стоїть неподалік Ніагарського водопаду і в тихі літні вечори відлунує його велетенський шум. І перегукуються ці чудові творіння між собою, уособлюючи велич природи і велич людського творіння, людських зусиль, спрямованих на збагачення духовного світу.

Час пливе невпинно і невблаганно. Вже рік минає, як осиротіло "дитя" Колянківських -- Музей-Галерея в Ніагара Фалс. До останнього подиху обоє вони доглядали і опікувались ним, клопотали про його майбутнє. Часом видається, що і надалі вони залишилися дбайливими батьками. Могила на фронті галереї весь час нагадує про їхню присутність і охорону цієї "кам'яної писанки".

В пам'ять про засновників галереї зараз виставляється колекція портретів св.п. Колянківських роботи відомих українських малярів: Кричевського, Вороша, Бідняка і ін...

Надзвичайний інтерес і неподільне захоплення викликає галерея у відвідувачів з України. Тут на заокеанських просторах, далеко-далеко від рідної

SIPCO OIL LTD.

HOME COMFORT DIVISION

83 Six Point Road

Toronto, Ontario M8Z 2X3 — Tel. 232-2262

1. Доставляє найкращої якості опалову оливу та дає безкоштовне чищення печей і обслугову.
2. Вкладає і фінансує нові печі („форнеси“)
3. Вкладає прилади до звогчування повітря („грюмідифайрс“)
4. **Все фінансуємо на догідні сплати**

— 24-годинна обслуга —

ТЕЛЕФОНУЙТЕ ВДЕНЬ І ВНОЧІ:
232-2262

Свої рахунки можете платити безкоштовно у Community Trust Co. — 2299 Bloor St. W.

Провадимо також власні бензинові стації під назвою **Sipco**. Просимо наших відборців заїжджати до наших **Sipco** і наповняти авта бензиною.

землі вони мають нагоду відчутти її тепло, передане пензлями багатьох малярів з України, твори котрих складають чималу колекцію "Ландшафти з України". Ледви чи хто інший причинився більше до популяризування українського мистецтва, ніж св.п. Оля і Микола Колянківські. До останніх днів свого життя Оля працювала над організацією вистави картин Василя Курилика в Україні. Не стало сил завершити мрію свого життя і мрію славного маляра, котрий перед своєю смертю (в 1975 році) сказав Колянківським: "Не просіть, тільки запитайте -- чи дозволять мою виставу в Україні". Для Колянківських це був заповіт і святий обов'язок -- дати змогу змученій, знедоленій Україні пізнати і прийняти свого ще одного сина, вже світового імені маляра.

Не судилось здійснити св.п. Олі Колянківській задуманого. Планувала ще створити меморіальний музей-архів в с. Гермаківці на Україні, в хатці покійної мами свого чоловіка. Перевезти туди журнали "Ми і світ", деякі архівні матеріали, мистецькі образи, але і на цей задум не вистарчило життя.

Пам'ять про св.п. Олю і Миколу Колянківських житиме довго у серцях тих, що їх знали і високо цінили їхню працю для збереження української культури.

Вічна ЇМ пам'ять!

Олеся і Олег Гайовишин

"ДЗВІН -- 1991"

Товариство "Славутич" у Москві, якого головою є український космонавт Павло Попович, зорганізувало перший похід української молоді з російської Республіки й назвало його "Дзвін". Такі походи вже стали "традиційними" й відбуваються влітку кожного року. Минулого року у "Дзвоні" взяли участь молоді люди з діаспори.

Цього року в поході "Дзвону -- 91" в липні-серпні візьме участь більша група молодих людей з діаспори під керівництвом Бориса Вжесневського, керівника молоді КТІР. З цією метою відбулися наради з організатором походу в Україні Павлом Жовніруком.

П. Жовнірук ствердив, що участь в поході молодих людей з діаспори дуже побажана, бо на Україні, головно південносхідних землях далі панує стереотипно негативне поняття про українця з заходу як якогось дерогативного типа -- "буржуазного націоналіста". У поході "Дзвін -- 91" учасники йтимуть встановленими маршрутами по Україні, і по дорозі та на місцях зупинок спілкуватимуться безпосередньо з населенням. Після таких зустрічей і бесід місцеве населення "приємно розчаровується" із таких гарних гостей.

Цьогорічний "Дзвін" є пов'язаний з відзначенням 500-ліття козацької слави, що триватиме 5 років (1990-95), а останнім пунктом збору всіх учасників "Дзвону" -- з України, інших республік СРСР та діаспори -- буде фестиваль "Червона рута", що відбудеться в місті Запоріжжі в серпні.

□

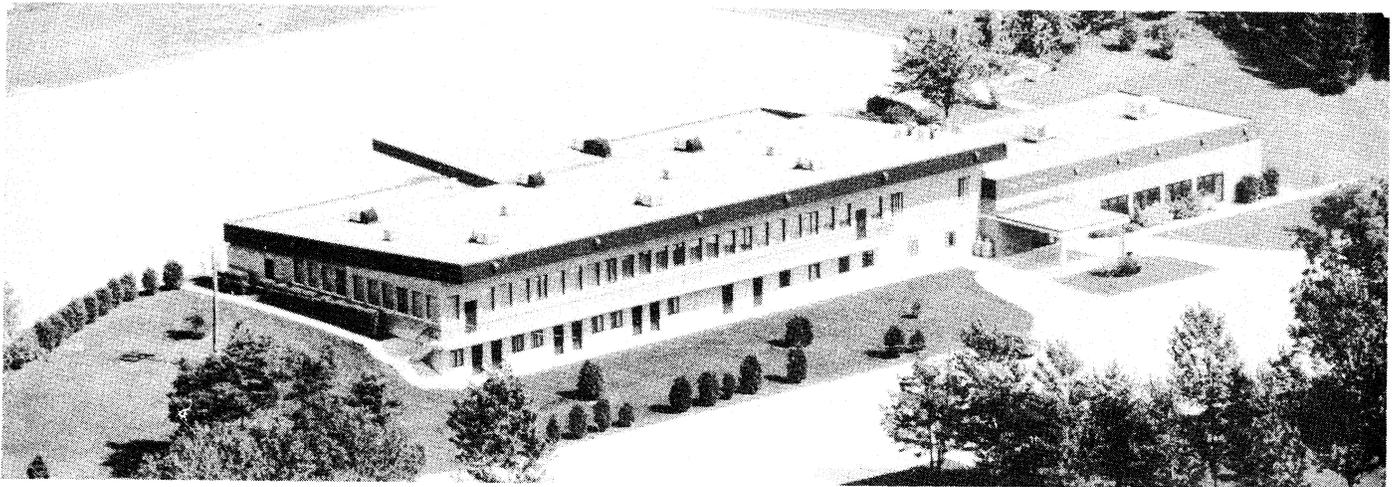

"UKRAINA" VACATION RESORT INC.

"УКРАЇНА" ВІДПОЧИНКОВА ОСЕЛЯ

Resort: R. R. 1 (Gore Road), Dorchester, Ont., Canada N0L 1G0

Tel: (519) 659-2963

СТОЛІТТЯ ПОСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ У КАНАДІ І УКРАЇНСЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ РУХ

Відзначаючи століття поселення українців в Канаді треба згадати про розвиток української кооперації, особливо кредитової, яка вже понад п'ятдесят років відіграє важливу роль в українському економічному житті в Канаді. В 1939 році в час найбільшої економічної кризи, наші піонери заснували першу в Канаді українську кредитову спілку "НОВА ГРОМАДА" в Саскатуні. Цей на той час відважний почин дав початок цілому ряду українських кредитових кооператив. Був час, що в Канаді діяло сорок українських кооператив, однак, з різних причин, деякі з них зліквідувалися, а інші злучилися з більшими кооперативами.

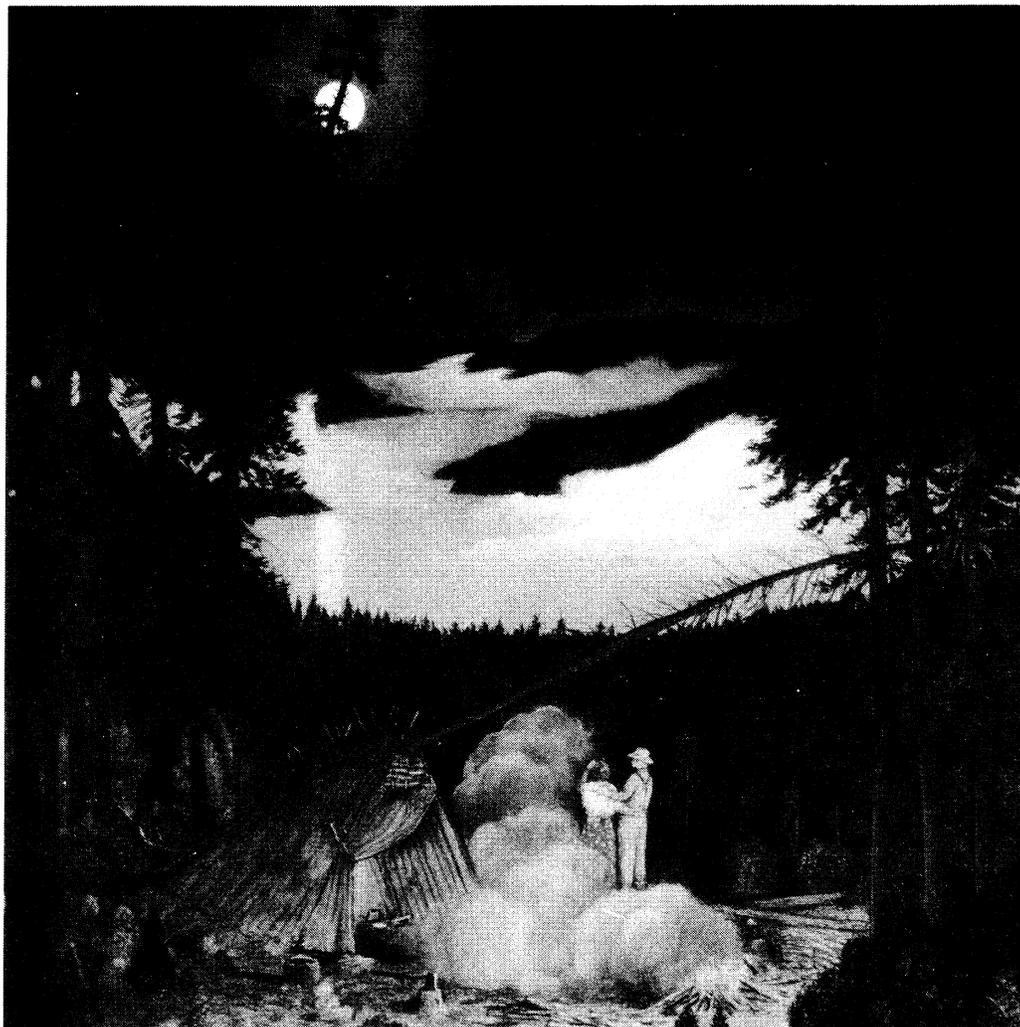
Сьогодні в Канаді діє 22 українські кооперативи, деякі з них мають по кілька відділів в різних місцевостях. Усі разом начисляють коло 60 тисяч членів та мають 650 мільйонів щадничого капіталу і їхнє власне майно зросло до 80 мільйонів дол. Українські кредитові кооперативи об'єднані в Централі -- Українській Кооперативній Раді Канади, яка є членом Української Світової Кооперативної Ради.

Сьогодні тяжко собі уявити життя української громади в церковній, науковій, освітній, суспільній чи політичній ділянках без фінансової допомоги кредитових кооператив. Однак багато більше

можна було б було досягнути, якщо б усі українці склали свої ошадності в наших кредитових кооперативах. На жаль, приблизно тільки 15 відсотків української громади, користується обслуговуванням своїх власних кооператив. Тому на початку другого сторіччя, нашого поселення в Канаді, доложім усіх старань, щоб число наших членів подвоїлося. Особливо звертаємося до батьків, щоб вони своїх дітей вже змалку заохочували складати свої ошадності в українських кредитових кооперативах. Це принесе користь їм та всій українській громаді в Канаді.

П. Микуляк -- президент УКРК

УКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВНА РАДА КАНАДИ
COUNCIL OF THE UKRAINIAN CREDIT UNIONS OF CANADA
140 Bathurst Street, Toronto, Ontario M5V 2R3 Tel: (416) 363-1326

Землянка
перших
поселенців.
В. Курилик.

ПЕРШЕ СТОЛІТТЯ УКРАЇНЦІВ У КАНАДІ СВЯТКУЙМО!

Ласкаво просимо взяти участь у святкуванні століття українців Канади.

Це були надзвичайні 100 років! У 1891 р. два українські імігранти приїхали сюди, щоби розвідати про вільні землі Канади. Рік пізніше вони заснували перше поселення в Една-Стар, Алберта. Сьогодні, і корені і родинне та суспільно-громадське життя мільйонів канадців пов'язані з українськими імігрантами.

У нас так багато досягнень! Ми хочемо вшанувати перших наших поселенців і всі чергові хвили українських імігрантів. Ми хочемо відзначити їхні осяги. Ми свідомі того, що наша історія досягнення є подібні до досягнень багато інших канадців, які вплітаються в тканину нашої держави.

Святкуйте з нами, коли ми згадуватимемо наше минуле, вітатимемо наше сучасне і творитимемо візію майбутнього... візію для всіх канадців.

Століття українців Канади -- святкування для всіх канадців.

*Комісія Століття Українців
Канади
Конгресу Українців Канади*

МОЛОДЬ - МАЙБУТНЄ НАЦІЇ!

**Допомагайте молоді
морально й
матеріально!
ОДУМ потребує
Вашої помочі!**

ЩОСЬ ДЛЯ КОЖНОГО З ВАС! СЕРПЕНЬ 1991 - ЖОВТЕНЬ 1992

ІМПРЕЗИ

- ◆ Офіційне відкриття -- 29,30,31 серпня і 1 вересня 1991 р. (Едмонтон, Алберта)
- ◆ Відтворення приїзду перших поселенців: 1 липня, 1991 (Галіфакс, Нова Шкоція)
- ◆ День Канади: 1992 (в різних містах)
- ◆ Офіційне закриття: 10,11 і 12 жовтня, 1992 (Вінніпег, Манітоба)

КРАЙОВІ ВИСТАВКИ

- ◆ Скарби України
- ◆ Жнива мрій
- ◆ Сто років українського життя в Канаді
- ◆ Сто років українського канадського мистецтва
- ◆ 500 літ українського малярства
- ◆ Виставка В. Курилика в Україні

ОСОБЛИВІ КРАЙОВІ ПРОЕКТИ

- ◆ Телевізійна драма
- ◆ Пам'ятник імігрантам
- ◆ Поштові марки з нагоди століття
- ◆ Родоводний матеріал для шкіл
- ◆ Ліс століття (садження дерев з нагоди століття)
- ◆ Фондація століття українців Канади
- ◆ Фонд концертних і драматичних творів
- ◆ Програма відзначень
- ◆ Конгрес молоді -- жовтень 1992
- ◆ Студентський обмін

РЕЛІГІЙНІ ПРОЕКТИ

- ◆ Симпозіум -- "Вклад української католицької церкви в століття поселення Канади"
- ◆ Концерт української літургійної музики
- ◆ Соборний релігійний здвиг молоді
- ◆ Релігійні виставки

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

- ◆ Обіжники-газетки
- ◆ Матеріяли для преси
- ◆ Календарці століття

Ще буде багато більше різних проєктів та імпрез спонзорованих провінційними комітетами, організаціями, церквами та громадами. Просимо звернутися до Вашого провінційного комітету століття за дальшими інформаціями про проєкти у Вашій околиці.

I WANT TO BE A PART OF THE UKRAINIAN CANADIAN CENTENNIAL COUNT ME IN!

Name _____

Address _____

(city) _____

(province) _____ (postal code) _____

Tel. (_____) _____

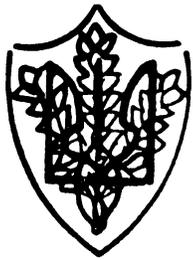
Fax (_____) _____

- I want to be involved. Contact me.
- I want to receive the NEWSLETTER.
- My organization would like to order promotional material. Contact me.
- I wish to make a contribution toward Ukrainian Centennial activities.
- \$25 \$50 \$100 \$ _____
 Cheque or money order payable to: The Ukrainian Canadian Centennial Commission
- VISA MasterCard

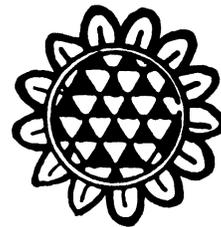
Card Number _____ Expiry Date _____

Signature _____
 Please send an income tax receipt for my contribution.
 I have made my donation at _____ Credit Union.

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

"Соняшник" -- перше дитя нашої суверенної Матері України. Тож хай він ніколи не відцвітає над головами юної України на всіх материках, по всій планеті, де ми є!

*Володимир Яворівський,
м. Київ*

Я радий, що з'явився нарешті український журнал, адресований дітям усіх континентів. Українці світу мають стати єдиним народом. І стануть -- через дітей!

*Микола Руденко,
м. Київ*

ДО ВАС У ВІКНА - "СОНЯШНИК"

У Києві із січня цього року почав виходити новий багатоколірний журнал для дітей "Соняшник". Він виходить українською і почасти англійською мовами щомісяця, і вже завоював 85 тисяч дитячих сердець.

Журнал звернений до тих, хто завтра візьметься за відбудову вільної України, і такою вона буде, наша Україна, якщо ми спроможемося виховати наших дітей. Існуючі на Україні дитячі журнали, що виходили під дахом комсомолу, дещо на краще змінили свою орієнтацію, та все ж не вийшли ще на щуру хвилю правди і природного контакту з дитинною.

Тому, і виник цей незалежний від державних інстанцій журнал, що започаткували письменники разом з художниками. Журнал відродження, журнал надії і прагнень, звернений до всіх українських дітей світу. І до редакційної колегії увійшли відомі дітератори та видавці: Віра Вовк (Бразилія), Тарас Гунчак (США), Євген Гуцало, Валерій Шевчук, Анатолій Качан (Україна), Юрій Бача (Чехословаччина), Юрій Ткач (Австралія), Осип Зінкевич (США), Леся Храплива та Раїса Горбач-Чумак (Канада).

Журнал створювався практично на голому місці, бо не було жодного карбованця, жодної тонни паперу. Держава не виділила на це жодної копійки, бо незалежної преси ще не навчилися шанувати. Допомогали творчі спілки, науково-дослідні інститути і просто добрі незнайомі люди, бо зрозуміли нашу ідею не втратити найголовнішого -- дітей.

Зізнаюся, що й сьогодні, хоч вже виходить четверте та п'яте число журналу, ми ще відшукуємо можливості придбати якісного паперу, бо для такого видання він має бути найліпший. А паперові фабрики такий папір пропонують за валюту.

Отже, всім, кому не байдуже майбутнє України, її дітей і хто має можливість добровільною пожертвою допомогти у купівлі паперу для нашого спільного з вами журналу подаємо рахунок в Українській Кредитовій Спілці:

295 College Street, Toronto M5T 1S2
AC/NC 2039180 "Соняшник" (Sunflower).

Юрій Сердюк - головний редактор

ДОВІРЧА ГРАМОТА

*Цією Грамотою засвідчую,
що читач журналу "Соняшник"*

віднині є моїм побратимом і радником.

Довіряю йому:

- вести пошуки скарбів України, оберігати їх;*
- листуватися з моїми читачами в Україні та за її межами;*
- перевіряти свою винахідливість і кмітливість на сторінці розваг "Гуляй-поле";*
- допомагати Котигорошку, домовичку Гуркалу та їхнім друзям, аби наш "Соняшник" був квітучим і цікавим.*

Син Сонця
і Землі Української

Соняшник
Року 1991 місяця січня
м. Київ

РОЗКЛАД ТАБОРІВ ОДУМ-у НА ЛІТО 1991 РОКУ

США

Оселя ОДУМ-у "Київ" -- Аккорд, Н.Й.

Від 30-ого червня до 13-ого липня

25-ий Табір Виховників Юного ОДУМ-у для дітей у віці від 15-ти до 19-ти років.

Від 30-ого червня до 13-ого липня

Відпочинково-Виховний Табір Юного ОДУМ-у.
За інформаціями звертатись до:

Andrij Shevchenko
219 E Overmount Ave.
West Patterson, NJ 07424
Tel. (201) 890-5986

Від 7-ого до 13-ого липня

Табір малят ОДУМ-у для дітей у віці від 3-ох до 6-ти років.

Від 21-ого липня до 3-ого серпня

Кобзарський Табір

За інформаціями звертатись до:

Alex Neprel
85-71 148th St.
Jamaica, N.Y. 11435
Tel. (718) 657-0317

Від 27-ого липня до 3-ого серпня

Тиждень сеньйорів

За інформаціями звертатись до:

Ivan Pawlenko
27 Vantor Dr.
Edison, NJ 08817
Tel. (908) 548-7903

КАНАДА

Оселя ОДУМ-у "Україна", Лондон, Онт.

Від 14-ого до 27-ого липня

29-ий Відпочинково-Виховний Табір Юного ОДУМ-у.

За інформаціями звертатись до:

Taras Lishchyna
26 Hampshire Hts.
Islington, Ontario M9B 2K4
Tel. (416) 622-0482

Vira Petrusha
Tel. (313) 573-2514

Natalie Konowal
Tel. (312) 772-7789

Від 28-ого липня до 11-ого серпня

12-ий Кобзарський Табір

За інформаціями звертатись до:

Walentina Rodak
12 Minstrel Dr.
Toronto, Ont. M8Y 3G4
Tel. (416) 255-8604

**ВПИСУЙТЕ своїх дітей
до роїв Юного ОДУМ-у!**

Чудова ідея -- щоб усі українські діти мали свій спільний журнал. Бажаю йому щасливої дороги, а українським дітям щасливого майбуття у вільній Україні!

*Юрій Бача,
м. Пряшів, Чехо-Словаччина*

Сподіваюсь, вірю, що "Соняшник" поверта- тиме мудру, усміхнену голівку до всіх дітей світу, погляди і мрії яких звернені до рідного краю.

*Микола Жулинський,
м. Київ*

Діти -- майбутнє мови, майбутнє народу.

*Багдан Рубчак,
м. Чикаго, США*

Бажаю "Соняшникові" стати сонцем України.

*Яр Славутич,
Канада*

Найщиріші побажання журналові "Соняш- ник". Хай повертає він завжди голівку за сонцем і світить нашій дітворі! Ростіть і розквітайте!

*Віра Вовк,
м. Ріо-де-Жанейро, Бразилія*

**ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ
і користь Вашим дітям
- пошліть їх літом на один
із таборів ОДУМ-у!**

MOLODA UKRAINA

If not delivered please return to:

Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

Ціна 2.00 дол.
в США і Канаді

R. CHOLKAN & CO. Ltd.

5302 Dundas St. W.
Toronto, Ont

INSURANCE FOR FIRE, AUTO, LIFE
УСЯКОГО РОДУ АСЕКУРАЦІЇ ВІД ВОГНЮ,
НА АВТА, ВІД КРАДІЖКИ, НА ХАТУ.

Телефонуйте до
ЯРОСЛАВА КОВАЛЯ
Тел: 239-7733

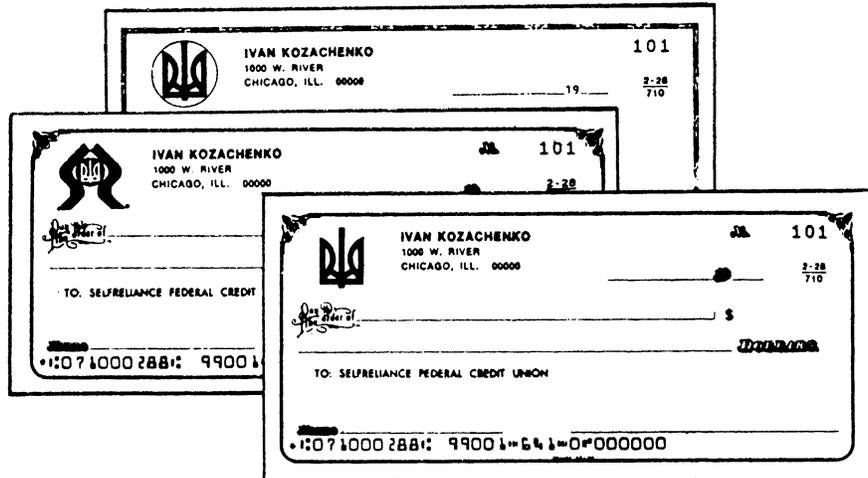
SNIG NEATING & COOLING

ВОЛОДИМИР СНИГ
Власник

11 Marmora St.
LONDON, ONT. N5Z 1Z4

Telephone
(519) 432-1983

“УКРАЇНСЬКІ ЧЕКИ”

УКРАЇНСЬКІ ЧЕКИ
(ДРЕФТИ) та інші чеки
МОЖНА ДІСТАТИ
В УКРАЇНСЬКИХ
КРЕДИТОВИХ
КООПЕРАТИВАХ.

КООПЕРАТИВНІ ЧЕКОВІ
КОНТА Є КРАЩІ
ЯК ЗВИЧАЙНІ ЧЕКИ.

Українська
Федеральна Кооперативна Каса
„Самопоміч“

Selfreliance
Ukrainian Federal Credit Union

- Трансакції є безкоштовні
- Не вимагаємо мінімального сальда на конті.
- Перших 150 дрефтів даром, при відкритті нового дрефт конта
- Заробляють дивіденду
- Дрефти мають копії

2351 W. Chicago Ave. Chicago, Ill. 60622 Tel.: (312) 489-0520